

Şehir ve her şey...

BÜTÜNŞEHİR

Yıl: 3 / Sayı: 23

Fiyatı: 20 ₺

Kültür ve Tarih Dergisi

DERİNÖZ Köprüsü
Ladik

SAYGLIÖN
KALESİ

Prof. Dr.
ŞABAN KUZGUN

SAMSUN
İSKELELERİ ve
MOTORCULAR

Yıl: 3/Sayı: 23
Kasım 2018

BÜTÜNŞEHİR

İmtiyaz Sahibi ve Sorumlusu
AYVAZ BASIN YAYIN TANITIM
NURİ AYAR

Genel Yayın Yönetmeni
Recep YAZGAN

Yayın Kurulu
Prof. Dr. Cevdet YILMAZ
Prof. Dr. Önder DUMAN
Tevfik DEMİR
Recep YAZGAN
Mustafa KARAOSMANOĞLU
Dr. Cem GENÇOĞLU
Dr. Öğr. Üyesi Seyfullah GÜL

İletişim
Gaziler Meydanı Gelişen Han
No: 11 Kat: 3
İlkadım/Samsun
Tel: (0362) 432 12 01
Gsm: 0552 202 80 18
butunsehirsamsun@gmail.com

Baskı
Uğur Ofset
Pazar Mah. Şehit Nuri Urun
Sok. No: 48 İlkadım/Samsun
Tel:(0362) 431 52 55
www.ugurofset.com.tr

Baskı Tarihi
30.11.2018

Bütünşehir Dergisini Ebabel
Kitabevi, Endülüs Kültür Merkezi,
Deniz Kültür Merkezi
Selamet Kitap Kirtasiye'nden
temin edebilirsiniz.

Bütünşehir'den Merhaba 23

?????

Tevfik DEMİR

DÖRT ÖRNEK ESERLE, SAMSUN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ALAÇAM MÜBADELE MÜZESİ

Serpil AKSOY

*Alaçam Mübadele
Müzesi'nde
halihazırda
sergilenen
eserlerden
birkaç tanesini
makalemizin
konusunu teşkil
etmektedir.*

Müze binası 1897 yılında İptidai Mektebi olarak yapılmış, daha sonraki dönemlerde farklı işlevlerde yine kamu binası olarak hizmet vermiştir. Tarihi bina 2010 yılında Samsun İl Özel İdaresi tarafından restore edilmiştir. Tarihi bina restore edildikten sonra 18.01.2011 tarihinde Özel Mübadele Müzesi olarak Kültür ve Turizm Bakanlığı'ndan ruhsat alınmıştır. 18 Eylül 2012 tarihinde Kültür ve Turizm Bakanı Ertuğrul Günay'ın ziyareti ile resmi olarak açılmıştır.

SBB Alaçam Mübadele Müzesi, Etnografik eserlerden müteşekkil bir müze ve aynı zamanda tematik konulu bir müzedir.

Müzedeki eserler 24 Temmuz 1923 yılında Lozan Antlaşması'na konulan ek protokolle zorunlu göçe tabi tutulan soydaşlarımız olan mübadillerin yanlarında getirdikleri günlük kullanım eşyaları, mesleki aletler, belgeler ve fotoğraflar gibi tarihi özelliği olan eserlerden oluşmaktadır.

Yukarıda kısaca anlatmaya çalışmış olduğumuz Alaçam Mübadele Müzesi'nde halihazırda sergilenen eserlerden birkaç tanesini makalemizin konusunu teşkil etmektedir.

Müzemize 21.03.2018 tarihinde (aynı zamanda Mübadil torunu olan) Abdurrahman UYAR adlı vatandaş tarafından bağışlanan

saten gelinlik ile ilgili hikayeyi sizlerle paylaşmak istiyorum.

Abdurrahman Bey 'in babaan-nesi olan Huriye Hanım Selanik doğumludur. Mübadele ile Samsun'a gelir. Birkaç yıl burada yaşadktan sonra vefat eder.

Merhum Huriye Hanımdan hatıra kalan ve günümüzde Mübadele Müzesi vitrininde sergilenmekte olan, mavi saten kumaş üzerine tel kırma tekniğiyle süslü olan gelinlik elbisesi Geç Osmanlı dönemi özellikleri göstermektedir. Mavi saten gelinliğin iki yakasından aşağı inen stilize edilmiş iki sarmaşık dalı dikkati çekmektedir.

Bu sarmaşıklar arasında aşağıya doğru rozet çiçeklerin indiğini ve etek kısmında yine stilize edilmiş

bir vazo ve vazodan sarkan çiçekler, kıvrım dallar ile süslenmiştir. Aslında biz burada 18.yy süsleme sanatlarında kullanılan natüralist tarzda yapılmış çiçek buketleri (Şükûfe) günlük kullanım eşyaları veya özel bir gün için hazırlanmış bir gelinlik üzerinde görmekteyiz.

Saten gelinliğin diğer kısımlarına ise yine stilize edilmiş çiçek buketleri serpiştirilmiştir. Gelinliğin arka kısmında ise omuzlarda daha yoğun olmak üzere aşağıya doğru dağılarak devam eden çiçek demetleri görmekteyiz. Gelinliğin kumaşı kullanımdan dolayı aşınmış vaziyettedir. Bazı kısımlarında ise yine kullanımdan kaynaklı lekelenmeler mevcuttur. Gelinliğin yaka kısmında bulunan düğmeler günümüze ulaşamamıştır. Günümüze ulaşamadığın-

Saten gelinliğin diğer kısımlarına ise yine stilize edilmiş çiçek buketleri serpiştirilmiştir. Gelinliğin arka kısmında ise omuzlarda daha yoğun olmak üzere aşağıya doğru dağılarak devam eden çiçek demetleri görmekteyiz. Gelinliğin kumaşı kullanımdan dolayı aşınmış vaziyettedir. Bazı kısımlarında ise yine kullanımdan kaynaklı lekelenmeler mevcuttur.

dan dolayı da düğmelerin şekli ve malzemesi hakkında hiçbir bilgiye sahip değiliz.

Mübadale Müzesindeki diğer bir örnek ise Siyah keten kumaştan tasarlanmış olan cepkendir. Müzeye 02.05.2012 tarihinde Akın AKSOY adlı vatandaş tarafından hibe edilmiştir. Akın Bey cepkenin, babasının teyzesi olan Zeliha Hanıma ait olduğunu belirtmiştir. Küçük yaşta Zeliha(12-13 yaşlarında) 1924 yılında mübadale gemisine sırtında bu cepkenle bindiği anlatılmaktadır. Küçük Zeliha, çocukluğunun geçtiği Drama'daki acı - tatlı bütün yaşanmışlıklarını geride bırakarak ve Drama'ya gözyaşlarıyla son kez bakarak vedalaşarak, gemiyle yeni vatanına doğru yola çıkıyor.

menin tutturulması sağlanmıştır. Cepkenin arka kısmı daha yoğun bir bitkisel süslemeye sahiptir. Geç Osmanlı dönemine tarihlenen cepken, tadilat geçirilmiş olmakla birlikte iyi korunmuş vaziyettedir.

Sizlere tanıtmak istediğimiz üçüncü örnek eserimiz ise 02.09.2014 tarihinde, Naile Cengiz adlı vatandaş tarafından müzeye hibe edilen eserdir. Eser, metal plakalarla kaplanmış, ahşap bir sandıktır.

Diğer eserler de olduğu gibi bu sandığında bir hikayesi vardır. Sandığın hikayesi ise kısaca şöyledir;

Naile Hanımın eşinin Selanik doğumlu olan Selver ve Emine

Sandık Osmanlı'nın son dönemlerinden günümüze ulaşıyor. Ahşap sandığın üzeri metal plakalarla kaplanmıştır. Sandığın ön yüzü üç bölüme ayrılmış olup, net görülememekle birlikte iki yanda Osmanlı Türkçesi ile yazılar, ortada ise tavus kuşu, çiçekler ve kıvrık dallar betimlenmiştir. Kapak kısmında ise her iki yanda metal plaka içerisinde bitkisel süslemeler yer almaktadır. Kapağın orta kısmında ise en üstte Osmanlı armasının altında kırmızı hilal içerisinde "Kanun- i Esasi" yazmaktadır (fotoğraf). Hemen alt kısmında ise kırmızı beyaz ve yeşil beyaz sancaklar yer almaktadır. Kapağın ön kısmı metal kabalarla hareketlendirilmiştir. Bu dönemde sıkça rastladığımız bir özellikte yapılan bir mimari eserin veya bir

Küçük Zeliha'dan artakalan cepkenin gerek ön kapaklarında gerekse sırtında süsleme örnekleri vardır. Cepkenin ön kapaklarının her iki yanında simetrik olarak kuleyi andıran motifler ve hemen yanında bitkisel süslemeler görülür. Ön ve arka yanlarda yer alan bitkisel motifin omuz üzerlerinde bir öbek oluşturduğu ve kolun üst kısmından aşağıya sarktığı görülmektedir. Cepkenin iç kısmına tela konularak süsle-

adında iki halası varmış. Selver ve Emine hiç evlilik yapmadıkları için, aileden ayrı bir yaşamları da olmamış. aile büyükleriyle birlikte yaşamışlar. Selver ve Emine kardeşlere ait olan bu sandığında onlarla birlikte yaşamları boyunca hep yanlarında olduğu anlatılmıştır. Alaçam Mübadale Müzesi açıldıktan sonra Selver ve Emine kardeşlerin anısını yaşatmak amacıyla sandık müzemize yakınlarıncaya hibe edilmiştir.

yeniliğin halka duyurulmasını sağlamak amacıyla günlük kullanım eşyalarının üzerine basıldığına ve bu eşyaların bir broşür veya dergi gibi kullanıldığına tanık olmaktadır. Makalemize konu olan son eser ise, Kadın giysisi olan Holka'dır. Müzemize 19.04.2011 tarihinde bağış yoluyla gelmiştir. Holka'nın dikimi günümüz kapitonelelerini anımsatmakla birlikte, Türk kültürünü yansıtmakta olan bu giysimiz Anadolu ve Rumeli'de

değişik isimlerle karşımıza çıkmaktadır. Bu gerçeklikte bize Türk oymak ve cemaatlerinin soy ve köken birliğine işaret etmektedir. Yunanistan'dan göç eden mübadillerimiz bu giysiye holka ismini verirken, Bulgaristan'daki Türkmenler pamuklu, Anadolu'da ise zıbin ve kabara gibi isimler almaktadır.

Holkanın dikimi ise meşakkatli bir iştir. İki kumaş arasına pamuk yerleştirilerek dikine şeritler halinde yol yol dikilerek pamuğun yer değiştirmesi ve bir araya toplanması engelleniyor. Her Türk kadınının ve genç kızlarının bir holkaya sahip olmak istediklerini biliyoruz. Hele gelin kızların düğünlerinde kırmızı holkaya daha çok rağbet ettiklerini derlediğimiz hikayelerde görüyoruz. Müzemizde bulunan holkamızda yer yer aşınmalar mevcut olmakla birlikte iyi korunmuş ve korunmakta olduğunu söyleyebiliriz.

İşte bu bağlamda mübadeleye tabi tutulan insanların hayatlarına ait her ne varsa yaşatılmasının gerekliliğine inanarak, zorunlu göçe tabi tutulan mübadillerin yaşadıkları acıları, çileleri taze tutma adına müzelerin, basılı ve görsel yayınların ve konferansların önemli olduğu ve gelecek

nesillere aktarımının bu sayede en iyi şekilde sağlanacağını düşüncesindeyiz. Mübadele yıllarında çekilen tarifi zor acılar ve varsa yaşanan mutluluklardan iz taşıyan günlük kullanım eşyaları, belgeler ve fotoğraflar Alaçam Mübadele Müzesi'nde yeniden hayat bulduğu bir gerçektir. Ülkemiz de mübadele ve göç ile ilgili açılan ilk müze olma özelli-

ğini de taşıyan ve gelen ziyaretçilerine tarihimizin en acı yıllarından biri olan mübadele dönemlerine tanıklık etmelerini sağlayan Alaçam Mübadele Müzesi; Samsun Büyükşehir Belediyesinin uhdesinde siz değerli misafirleri ağırlamakta hep onur duymuştur ve duymaktadır.

KARADENİZ BÖLGESİ'NDE RUM KÖYLERİ (?)

Prof. Dr. Cevdet YILMAZ

*En son 16 Ekim 2018'de
Patrik Bartholomeos
Samsun'a gelmiş, Bafra'ya
gitmiş, yıkık bir kilisede
ayin yapmış / dua etmiş.
Samsun'da ve tam 100.
yılın arifesinde bu ne
tesadüftür, nasıl bir iştir?*

Asker uyur, düşman uyumazmış. Biz 2019'a, Samsun'da ve ülkemiz genelinde Millî Mücadelenin 100. Yılı'nı kutlamaya hazırlanırken (medyadan öğrendiğimize göre) Yunanlılar da meğer o günü bekliyorlar, gizli gizli hazırlık yapıyorlarmış. Onların iddiası ve hazırlığı da "Pontus Soykırımı"nın 100. yılıymış. Soykırım masalını tüm dünyaya yutturan Ermenilerden cesaret alan Rumlar nasıl olsa Türkler balık hafızalı, eskiyi çoktan unutmuşlardır diyerek harekete geçmişler bile.

Turist kılığında nice ajan geliyor gidiyor... Yöneticilerimiz sağ

olsunlar bir huzursuzluk çıkmasın, duyulana kadar canımız gereksiz yere sıkılmasın diye çoğunu gizli tutuyor, bize haber vermiyorlar. En son 16 Ekim 2018'de Patrik Bartholomeos Samsun'a gelmiş, Bafra'ya gitmiş, yıkık bir kilisede ayin yapmış / dua etmiş. Samsun'da ve tam 100. yılın arifesinde bu ne tesadüftür, nasıl bir iştir? Şüphe duymamak elbette mümkün değil. Çünkü Bafra'nın Çağşur (Esençay)¹ köyünde katliama uğrayanlar Türkler,

¹ Tarihi öneme sahip köy adlarının değiştirilmesi de ayrı bir problem. Tarihi kayıtlarda Çağşur köyü katliamı bir gerçek iken, siz köyün adını Esençay diye değiştirirseniz katliam izini de yok etmiş oluyorsunuz.

Türkleri katledenler de Rumlar (bkz. <https://www.youtube.com/watch?v=MgQqAfX9ais>).

Patrik o kadar yolu bizim şehitle-rimize dua etmek için gelmeye-ceğine göre hangi niyetle oraya gitti, ajandası neydi anlamadık. Fakat biz 100. yılı kültür - sanat etkinlikleri ile (sazlı-sözlü) kutla-mayı düşünürken, Rumların farklı bir hazırlık içinde olduğunu gör-müş olduk.

Şimdi konu başlığına gelelim. Mübadele'den önce Rumlar Karadeniz Bölgesi'nde ve bulun-duğumuz Samsun'da nerelerde yaşıyordu? Şehirleri biliyoruz, bir miktar nüfus (Samsun'da olduğu gibi) kentin belli mahallelerin-de yaşıyordu. Misal Kadıköy'de. Fakat köylerdeki durum neydi? Bu soru çok önemli. Şimdi coğ-rafyacı gözüyle meseleyi açalım; Samsun'dan başlayarak Sinop, Kastamonu, Bolu, Düzce, Sakarya ekseninde köyler mahalleler-den meydana gelir. Bir muhtarlık en az 3, bazen 5, bazen 7-8 mahallenin birleşimiyle oluşur. Mahalleler arasında da 1-2 km mesafe vardır. Böylece muhtarlık anlamında bir köyün dış sınırları 5-6 km çapında olabilir ve mahal-leler bu daire içinde gelişigüzel dağılmıştır.

Diğer yandan Türkiye'de ve Türkçede "köy" kavramı çok geniştir. İstanbul'dan Samsun'a gelen birisi 'nereye gidiyorsun' sorusuna 'köye gidiyorum' der. Samsun'dan ilçesi Ayvacık'a gide-ne sorarsanız yine köye gidiyo-rum, ilçe merkezinden A köyüne

gidiyorsa yine köye gidiyorum, A köyünün herhangi bir mahallesine gittiğinde yine köye gidiyorum. Nihayet köy içinde 7-8 haneden; yukarıda olan aşağıdakine gider-se aşağı köye, aşağıdaki yukarı giderse yukarı köye gidiyorum der. (İstanbul'daki milyon nüfuslu Kadıköy'ü, Bakırköy'ü, Samsun'da Tekkeköy'ün Aşağıçinik köyünde-ki Lojistik köyü, Antalya'daki tatil köylerini saymıyoruz bile). Bizde köy kavramı böyle bir şey.

Sözün kısası bölgemizde ve ili-mizde muhtarlık anlamında 1 köy 5-6 mahalleden meydana gelir ve biz mahallelere, hatta mahalleden de uzakta tek başı-na bir meskene bile köy diyo-ruz. Mübadele öncesine gidersek, 5 mahalleli bir köyün 1 veya 2 mahallesi Rum olabilir. Misal A köyü 5 mahalle, 100 hane ve yaklaşık 500 nüfusa sahiptir. A köyünün 1 mahallesi Rumdur ve 20 hanede 100 kişi yaşamaktadır. Şimdi dikkat; içten bakıldığında A köyünün bir mahallesi Rum'dur, dıştan / uzaktan bakıldığında ise Rumlar A köyünde yaşamakta-dır. Lütfen bu nüansa dikkat edin, çünkü konunun özü burası.

Bu şekilde misal, Bafra'nın 20 köyünde Rumlar yaşamaktadır. İçten bakıldığında bu 20 köyün her biri birkaç mahalleden mey-dana gelmekte ve bunların bir ya da iki mahallesinde Rum nüfus varken, dıştan bakıldığında ise (idarî açıdan diyelim) Bafra'nın 20 köyünde Rum vardır.

Sonra zaman geçti, 1923 Türkiye-Yunanistan Nüfus Mübadelesi Anlaşması imzalandı, Anlaşma

Türkiye'de ve Türkçede "köy" kavramı çok geniştir. İstanbul'dan Samsun'a gelen birisi 'nereye gidiyorsun' sorusuna 'köye gidiyorum' der. Samsun'dan ilçesi Ayvacık'a gidene sorarsanız yine köye gidiyorum, ilçe merkezinden A köyüne gidiyorsa yine köye gidiyorum, A köyünün herhangi bir mahallesine gittiğinde yine köye gidiyorum. Nihayet köy içinde 7-8 haneden; yukarıda olan aşağıdakine giderse aşağı köye, aşağıdaki yukarı giderse yukarı köye gidiyorum der.

ve içerden devşirilmiş entelektüel görünümlü yazar-çizerlerin) yazılarını da referans almaya başladığımız için, 5 mahallesinden 1 tanesi Rum olan köyler için; “şu şu köylerde Rumlar yaşıyordu” yerine, “şu şu köyler Rum köyüydü” demeye başladık. Durup dururken, hiç te gereği yokken hepsini silme Rum köyü yaptık.

Ve zaman geçti bu günlere geldik, şimdi (arkalarına dünyayı alıp) bize soruyorlar (ve demedi demeyin) soracaklar; Bafra'nın, Sinop'un, falan ilin, filan ilçenin A köyünde 500 nüfus vardı. Siz de kabul ediyorsunuz ki o köy Rum köyüdür, eee, 100 kişi mübadeleyle gitti (kayıtları var), peki geri kalan 400 Rum ne oldu? İşin püf noktası işte burası...

Gaflete bakın ki (şayet kasten böyle yönlendirildiysek, ihanete bakın ki) biz bu köylerdeki geri kalan ve çoğunluğu oluşturan-

ların Türk olduğunu unuttuk. O köylerin karma nüfusa sahip olduğunu görmezden geldik, bir mahallesinde Rumlar yaşıyor diye (zaman içinde) köyün tamamını Rum köyü yaptık, sonuç? “Geri kalan Rumlar ne oldu? Bu Rumlara ne yaptınız?”

Görünen o ki soykırım iddialarının bir kısmını bu teze dayandıracaklar ve bizden hesap sormaya kalkacaklar. Çünkü Mübadele ile gidenler gitti, asiler/suçlular cezasını buldu, bu takdirde soykırım kime yapıldı? Ya da (bildiğimiz kadarıyla ellerinde başka malzeme olmadığına göre) soykırım iddiasının altını neyle dolduracaklar? Bu adamlar 100. Yılı festival yapmak için beklemiyorlar, mutlaka bir niyetleri var, peki ne? Ne yapacaklar? Naçizane benim görüşüme göre saldıracakları alanlardan biri bu, diğerlerini zaman içinde göreceğiz.

Niçin böyle diyoruz? Çünkü

Mübadele ile Yunanistan'a giden Rumları Yunanlılar (devlet yetkilileri) kayıt altına almışlar, hepsini konuşturup arşiv hazırlamışlar, nereden geldiklerini, geride bıraktıkları mallarını mülklerini kayıt altına alıp arşiv yapmışlar, bunlara yalan yanlış bir sürü katliam, işkence, sürgün masalı eklemişler, 100'den fazla dernek kurup bunların hatıralarını bugüne kadar canlı tutmayı başarmışlar. Futbol kulüplerinden AEK'nın takım otobüsünde bile Rumların Anadolu'da yoğun olarak yaşadıklarını iddia ettikleri kentlerinin isimleri var. İkimizden birilerinin de öz be öz Karadeniz ezgisi ve esintisi olan kemençe ve horonu bile Rumlara peşkeş çekmelerini, bu ve benzeri yollarla onlara nasıl bir propaganda desteği verdiklerini de unutmayalım.

Biz ne yaptık diye sormayın. Unuttuk gitti. Son zamanlarda (biri Samsun'da) birkaç tane Mübadele Derneği kurduk.

Bir kısmı bu derneklerin öncülüğünde, bir kısmı da fedakâr araştırmacılarımız sayesinde birkaç kitap yayınladık, birkaç sempozyum yaptık. Bu arada seyahat organizasyonları ile Yunanistan'a turistik gezi yapmaya, daha yeni yeni oradaki izlerimizi hatırlamaya başladık. Ne orada bıraktıklarımızın hesabını sorduk, ne de burada benim dedem yatıyor diye gidip Fatiha okuyarak mazimize sahip çıktığımızı Rumların gözüne sokmayı akıl ettik. Aslında biz o defteri kapatmıştık, sağolsunlar(!) bizi yine uyandıran Rumlar oldu.

Bu bağlamda Yunanistan'a ve Ege Adaları'na turist olarak giden onbinlerce Türk'ü saymıyoruz. Onlar büyük bir hayranlıkla gidip Yunan Kültürü ile mest olup geliyorlar. Selanik'e gidip de burada 100 yıl önce 100 tane Osmanlı Camisi vardı, nerde bunlar? Diye sormalarını beklemiyoruz. Keşke sorsalar, keşke eğitim sistemi-

miz o kadar cık da olsa bir bilinç aşılasa, nerdeee?.

Değerli okuyucular, herkesten alim olmasını bekleyemezsiniz. Fakat arif olmak için alim olmaya gerek yoktur. Tehlike kapıdadır. Haklıyken haksız duruma düşebiliriz. Ermeni soykırım masalı buna güzel bir örnektir. 2015'te sözde soykırımın 100. yılını anan Ermenilerin ne kadar mesafe aldıkları malumdur. Neredeyse tazminat isteme safhasına geçmek üzereler. Benzer durum Rumlar için de geçerlidir ve Ermeniler Rumlar için önemli bir örnektir. Ermeni meselesinde çok geç kaldık, Rum meselesinde geç kalmayalım istiyoruz.

Ne yapalım? Önce biz bize bakalım. Diyoruz ki; yöneticilerimiz yönettikleri ilin, ilçenin, şehrin, kasabanın, köyün özelliklerini, hassasiyetlerini bilmek zorundadır. Sayın Cumhurbaşkanımızın talimatıyla 81 il'e en az 1 üniver-

site kurulurken bu üniversitele- rin bir görevi de yerel özellikleri araştırmaları ve yöneticilere ve ilgililere bilgi altyapısını hazırlamalarıdır. Maalesef üniversitele- rimiz bu duyarlılıkta olmadıkları gibi, "bilim fendir, sosyal bilimler bilim değildir" diyecek kadar cahil üniversite hocalarının, projelere destek verirken Fen Bilimlerini kayırıp (bu ve benzer konuları araştıran) Sosyal Bilimleri yok farz eden, projelerine destek olmayan, onların bu tür çalışmalarına destek olmadıkları gibi, bunları fasa fiso gören rektörle- rin olduğu bir ülkede yaşıyoruz.

Üniversite böyle de, ya şehir ve toplum? Her şeyi en iyi bilen idarecilerimizin de yönettikleri yerlerin özelliklerinden çoğu zaman haberdar olmadıklarını görüyoruz. Dil sürçmesi olmuştur diye geçiştirdiğimiz nice saçmalıklarına şahit oluyoruz. Araştırmazlar, gerek de duymazlar, istisnalar hariç yapılan araştırmalara des-

tek vermezler, kısaca (bölgesi ile ilgili kültür yayınları yoktur, destek de olmazlar anlamında) çoğu kitapsızdır ve kültür deyince bilgi değil festival akıllarına gelir. Burada, iki üç yıl gibi kısa aralıklarla yer değiştiren, gelir gelmez ne zaman tayini çıkacağı belli olmayan mülkî amirleri fazla suçlayamayız, fakat (en az 4 yıl görevde kalan ve hayatı o yerde geçen) belediye başkanlarının, o bölgenin vekillerinin ve diğer yerel idarecilerin bu şuurda olmalarını beklemek en doğal hakkımızdır.

Uzağa gitmeye gerek yok, içinde yaşadığımız Samsun için soralım; gelmiş-geçmiş idarecilerimizin, vekillerimizin, iş adamları, sanatçı ve akademisyenlerimizin, çocuklarımızı yetiştiren bilinç kazandırmalarını ümit ettiğimiz öğretmenlerimizin ne kadarı Samsun'u yeterince tanıyor? Yakın geçmişte bu topraklarda neler yaşandı? Burası nasıl vatanlaştırıldı? Dostumuz kim, düşmanımız kim? Ne kadarı bu şuura sahip?

Bugüne gelirse; Patriği Samsun'a kim davet etti, kim rehberlik etti, niyetini soran oldu mu, onları daha konuşmadık bile. Bu arada çok şükür ülkemizde seyahat özgürlüğü var, Patrik de vatandaşımız sayılır ve istediği yere gider. Biz işin orasında değiliz. Bizim yöneticilerimiz bu işin neresinde? Yaklaşan tehlikenin farkındalar mı? Böyle bir tehdit ve tehlikeye karşı bilim insanlarından yardım almayı düşünürler mi? Sempozyum ve diğer bilimsel etkinliklerle şehirde farkın-

Uzağa gitmeye gerek yok, içinde yaşadığımız Samsun için soralım; gelmiş-geçmiş idarecilerimizin, vekillerimizin, iş adamları, sanatçı ve akademisyenlerimizin, çocuklarımızı yetiştiren bilinç kazandırmalarını ümit ettiğimiz öğretmenlerimizin ne kadarı Samsun'u yeterince tanıyor? Yakın geçmişte bu topraklarda neler yaşandı? Burası nasıl vatanlaştırıldı? Dostumuz kim, düşmanımız kim? Ne kadarı bu şuura sahip?

dalık yaratacak, ilgili yönetici ve bürokratlara bilinç kazandıracak faaliyetlere ön ayak olurlar mı? Katliama uğrayan köylerimizde anıtlar inşa etmeyi düşünürler mi? Alaçam'daki Mübadele Müzesi'ne Rum/Pontus çetelerinin katlettiği insanlarımızın hatıralarını yaşatacak, bu olayları yeni nesle aktaracak materyalleri koyarlar mı? Hasılı kelam; "Şu kadar köyde Rum nüfus vardı" ile "Şu kadar köy Rum köyüydü" söylemi arasındaki farkı fark edebi-

lecek kadar konuya eğilirler mi?

Dahası, Rum'un (kelime anlamının) Roma'dan geldiğini, eski Roma İmparatorluğu topraklarında yaşayanlara Rum (Rûm) dendiğini, Mevlana Celaleddin Rumî adının ve Rumî Takvimin aynı kökten geldiğini, Sivas Vilayetinin eski adının bu yüzden Vilayet-i Rum olduğu, (ilimiz Samsun'un merkezi olduğu Canik Sancağı'nın da bir zamanlar bu Vilayet-i Rûm'a bağlı olduğunu), Balkanlar ele geçirilinceye kadar Anadolu'ya Rumeli dendiğini, hasılı kelam Samsun'daki Rumların Yunan (Helen) anlamındaki Rumlarla bir ilişkisi olmadığını, Roma İmparatorluğu zamanından beri bu topraklarda olduklarını kaç tane idarecimiz biliyor? Yine adamların bizim gafletimiz ve bilgisizliğimizden yararlanarak, sanki mübadeleyle giden Rumlar Yunan vatandaşymış, sözde soykırıma uğrattığımızı iddia ettikleri insanlar da Yunanmış gibi tamamen tarihî gerçeklere aykırı olan daha birçok hususu bu topraklarda doğup büyüyen, bu bölgenin ekmeğini yiyen kaç kişi farkında?

19 Mayıs 2019'a az kaldı, özellikle Samsunlu idarecilerimizin Amazonlarla ilgili mitlere ayırdıkları zamanın ne kadarını bu gerçek gündem için ayırdıklarını hep birlikte göreceğiz. Bu konuda bizi haksız çıkarır, mahcup ederlerse kendilerine ayrıca teşekkür ederiz. Neyse, biz tarihe not düşmüş olalım. Bu kadar sözden sonra bilim insanları bizi uyarmadı demesinler de!

SEYYAHLARIN İZİNDE LADİK II

İzzet ACAREL

Ladik'imiz hakkında notları yorumlamadan önce, kendi tarihimize ilgili bilgileri yabancılardan öğrenmenin hüznüyle neler yapmalıyız elbette düşünmeye başladık.

Yıl 1879 Yine bir Yabancı'nın Ladik izlenimleri ...Tabii ki herkes görevini yapıyor.Amacımız bu adamlar ne arar güzelim vatanımızda demek yerine tarihe düştüğü notlara dikkatinizi çekmek. Her şey iğneden ipliğe not edilmiş.İşte tam burda insanlar ürettikleri kadardır demekten kendimizi alamıyoruz.Birazcık da biz üretelim diyoruz.

Ladik'imiz hakkında Seyyah'ın notlarını yorumlamadan önce; kendi tarihimize ilgili bilgileri yabancılardan öğrenmenin hüznüyle, nele ri başarabilirizi elbette düşünmeye başladık.Bu anlamda ülkemizin geleceğinden umutlu olduğumu belirtmek isterim.Yitirdiklerimizi

hatırladıkça bu gafletin sonunda ne hale geldiğimizin fotoğrafını da görmemiz gerekir. Henry Franshawe TOZER'in yazdıklarını okuduğumuzda; Resimlerde de görüldüğü gibi bahse konu camiide hiç bir şeyin, orijinale uygun yapılmadığını görmek için kahin olmaya gerek yok.Bu durumu anlamakta çok zorlandığımı sizlerle paylaşmak isterim. Dert hepimizin...Resimlere gözüttüğümde yazık, çok yazıkla boğazım düğümlendi.Kesme taşlar,sütun ve sütun başlıkları (6 şar adet), muhteşem tek kubbe ve kandillikler... Merak ediyorum 140 yıl önce, acaba kaç kasabada büyük bir meydanın ortasında havuz var-

Osmanlı topraklarına gelmeden önce, Protestanlık dini eğitimi görmek için İngiltere'ye giden Kayseri-Talaslı Yakupyan'dan Türkçe ve Ermenice dillerini öğrenmiştir. Aynı kişiden ve başka taraflı kaynaklardan Ermenilerin Osmanlı devirlerinde ağır baskılar altında olduğu, ağır işkencelere uğratıldığına dair ön yargılı ve asılsız bilgiler edinmiştir.

dır!.. Yolcuya kimliği sorulmadan ikram sunmak ne yüce davranıştır! Derinöz deresindeki gizlenmiş ve can çekişen muhteşem köprüyü bulmak zor olmadı.Köprünün orijinal korkulukları yıkılmış üzerine asfalt kaplandığı için muhteşemliği daha da gizlenmiş.Birşeyler aramak için köprünün temel taşlarından bazılarının sökülmesine söyleyecek söz bulamıyorum. Derinöz vadisinin yamacındaki köyde (Meşe Pınarı) ziyaret ettiğim Satılmış ÇOBAN'dan (81) "Büyük Han"ın yerini öğrendim. Han'ın temel taşları ve yeri sanki ilgilenenlerin kulağına birşeyler fısıldıyor.Ben de tam bu noktada Seyyah'ın belirttiği yerden sırtımı Akdağ'a yaslayarak resim verdim. Bitki örtüsüne ve manzaraya dikkatlice bakmayı tavsiye etmenin gerekliliğini belirtmek isterim. İnsan doğup büyüdüğü toprakları sever, çünkü orda nefes alarak hayallerini yaşar. Tavsiye ederim efendim siz de yapabilirsiniz...

Henry Franshawe TOZER

"İngiliz Protestan papazı ve Oxford Üniversitesi Exeter Koleji öğretim üyesidir.

Osmanlı topraklarına gelmeden önce, Protestanlık dini eğitimi görmek için İngiltere'ye giden Kayseri-Talaslı Yakupyan'dan Türkçe ve Ermenice dillerini öğrenmiştir. Aynı kişiden ve başka taraflı kaynaklardan Ermenilerin Osmanlı devirlerinde ağır baskılar altında olduğu, ağır işkencelere uğratıldığına dair ön yargılı ve asılsız bilgiler edinmiştir.

Berlin anlaşmasından sonra, Osmanlı devletine zorla kabul ettirilen uluslararası bir sorun haline getirilen "Ermeni Meselesi"nin gündemde tutulduğu yıllarda Anadolu'ya birçok seyahat yapmıştır.

Osmanlı Devletindeki İngiliz emperyalist yayılmacılığının üç önemli ayağından birisi olan İngiliz Protestan kiliseleri; H. F. Tozer'i, sözde Türkiye Ermenistan'ı ve Anadolu'da, Ermeniler hakkında araştırmalarda bulunmak üzere

Tarihi DERİNÖZ Köprüsü (Meşepınarı Mah.)

Davut Paşa (Merkez) Camii

Gülhatmi Çiçeği

Osmanlı devletine göndermişlerdir.

H. F. TOZER ve arkadaşı Bay CROWDER ile birlikte, 18 Temmuz 1879'da Amasya'ya gelmişler gerekli çalışmalarını yaptıktan sonra 21 Temmuz 1879'da şehirden ayrılarak, Yozgat'a hareket etmişlerdir.

Aynı yılın Eylül sonlarına kadar, bütün Doğu Anadolu'yu dolaşan H. F. TOZER buralarda, hep Ermenilerle ilgilenmiş, bazı tespitlerinde doğru olsa bile Türklere karşı fanatik bir tavır sergilememiştir." (Ali TUZCU)

"Ladik kasabası, hemen yanında Akdağ'ın yükseldiği sıra dağların arkasında, ovanın kenarında yer almaktadır. Büyük bir ormanlık alanın çevrelediği şehir adeta bir manzara tablosunu andırır. Asya'da "Laodicea" ismiyle doğmuş olan eski antik şehir bugün Ladik olarak varlığını sürdürmektedir. Yine böyle bir değişiklik

"Laodiecea Combusta" Adlı şehir için de geçerlidir. Bu şehir bölgenin güneyinde yer alır ve günümüzde Ladik olarak adlandırılır. Ladik eski çağlarda çok seçkin bir tarihe sahip gibi gözükmez. Buna rağmen, kahverengi taştan iki uzun minaresiyle göze çarpan hoş bir camiye sahiptir. Caminin kendisi çok etkileyici bir kubbeye sahiptir ve birbirine çapraz şekilde yerleştirilen tuğla ve taşlardan inşa edilmiştir. Süslü sütunlarla desteklenmiş, harika bir giriş (kapı) camiye hoş ve otantik bir hava vermiştir. Gece kaldığımız han ise, ortasında geniş bir havuz bulunan büyük bir meydana bakar. Dışarıdaysa, atların su içmesi için bir yalak bulunur. Bu yalağın iki yanında muhtemelen antik şeh-

Davut Paşa (Çarşı merkezindeki) Camiinden kalan tek sütun başlığı. Maalesef kesme taşlardan ve sütunlardan hiç biri yok.

Derinöz Köprü civarında kalıntıları bulunan Han'ın yeri

Soldan sağa Yunus Demircan, Satılmış Çoban ve Mahir Adıyaman

Han'a ait temel taşları

rin kalıntısı olan iki kasvetli kolon yer alır. Çevredeki insanlar, sabah bir bayram havası içinde burada toplanırdı. Üstlerine akla gelen her rengin bulunduğu yelekler, türbanlar, gömlekler giymişlerdi. Seyahatimiz boyunca ilk kez bir leylek grubunu da Ladik çevresinde gördük.

Ertesi sabah, Ladik'in batısına doğru yol almaya devam ettik. Pek çok tepe ve vadiden geçerek ilerliyorduk. Geçtiğimiz bu yerlerden birinde, atlarımızla, mısır kesen insanların bulunduğu bir tarladan geçerken, orada çalışanlardan biri kollarında bir kucak taze mısırla bize doğru koşmaya

başladı. Amacı geçen yolculara bir hediye sunmaktı.

Anadolu'da ve bu ülkenin pek çok yerinde adet haline gelmiş bu gelenek muhtemelen oldukça eskilere dayanır. Bu geleneğin kökeninde hasattaki ürün için hayır duası ve şükür niyetinde bir hareket yatar. Bu bölgede, daha önce görmediğimiz kadar çok dereden geçtik. Bunun sebebiyse Akdağ'ın bir su kaynağı niteliğinde olmasıydı. Bu dereler boyunca, İngiltere'de bir süsleme amacıyla kullanılan, mor renkte uzun kamışlar vardı. Yaklaşık iki buçuk saat sonra, üzerine harika bir köprü inşa edilmiş hala akıp giden ve Derinöz olarak

adlandırılan bir derenin kıyısındaki vadide yer alan büyük bir handa mola verdik. Şöyle bir çevreyi incelediğimizde, Akdağ'ın tam bu noktadan itibaren yükseldiğini görebiliyorduk ve biraz daha ilerlediğimizde bu yörelerde hiç rastlamadığımız ve zaten çok nadir görülen çam ağaçlarıyla kaplı tepeler gördük. Bu ağaçların hoş kokulu kokusu güneşin yoğun sıcaklığıyla tüm havayı doldurmuştu. Gülhatminin bir nevi kardeşi diyebileceğimiz ebegümece otunun da bu çevrede bol miktarda bulunması daha sıcak bir yöreye doğru ilerlediğimiz bir kanıtıydı." (Seyahatnâmelerde Amasya 261 Ali TUZCU)

Yakakent'ten Bir Görünüş

ŞİRİN GÜMENEZ (Mavi ile Yeşilin Buluştuğu Yer YAKAKENT)

Dr. Mücahit YILDIRIM

Hem şehre, hem de bölgeye deniz turizmi açısından hitap eden Samsun'un, bu alandaki en güzel alternatif sahalarından bir tanesi de Yakakent sahillerini teşkil ediyor.

Yakakent. Samsun'un en küçük ilçesi. Samsun-Sinop il sınırında bulunan, Sinop'un Gerze ilçesi ile sınır komşusu olan tarihi balıkçı kasabası Şirin Gümenez.

Bugün 204 km²'lik alanı, 14 km'lik sahil şeridi ve km²'ye düşen 42 kişi ile seyrek bir nüfusa sahip olan Samsun'da bir Ege sahil kasabasını andıran Yakakent, tarihi balıkçılık misyonunun yanı sıra, son yıllardaki atılım ve çalışmalarıyla da hızla turizm beldesine dönüşüme hazırlanmaktadır.

Samsun, merkezinde bulunan sahil yürüyüş yolları ve şehrin her iki tarafında, Atakum ve Çarşamba sahillerindeki kumsallarıyla deniz turizmine hizmet vermek-

tedir. Hem şehre, hem de bölgeye deniz turizmi açısından hitap eden Samsun'un, bu alandaki en güzel alternatif sahalarından bir tanesi de Yakakent sahillerini teşkil ediyor. Günümüzde bir taraftan henüz tam anlamıyla tesisleşmemiş olmasının olumsuzluklarını yaşıyorken, diğer taraftan da doğal kalmış sahil ve sahil ardı çekiciliklerinin varlığı ile turizm sektörüne göz kırıyor.

MÖ II. Yüzyıla tarihlenen Pilavtepe Tümülüsü ile başlar bugün ki Yakakent'in tarihi ve yerleşime açılması. 1. Derece Arkeolojik Sit alanı olarak kabul edilen Pilavtepe Tümülüsü, 15-20 m. çapında ve 4 m. yüksekliğinde. Bölgedeki ilk

yerleşimciler ise Gaskalar. Günümüzden 3500-4000 yıl önce yaşayan Gaskalar'dan sonra yörede sırasıyla Frigler, Kimmerler, İskitler, Lidyalılar, Miletliler, Büyük İskender İmparatorluğu ve Doğu Roma (Bizans) İmparatorluğu'nun hâkimiyeti görülmektedir. Yavuz Sultan Selim döneminde ise Türk hâkimiyetine girer ve bundan sonra da Türk kimliği ile yaşamını sürdürür. Yavuz Sultan Selim dönemine kadar Başsız Piskopos anlamına gelen "Kominos" ismini kullanan yöre, daha sonra değişime uğramış ve "Gümenez" ismini almıştır. Bugün ki Yakakent'in ortaya çıkışı ve şekillenmesi ise, 1800'lü yıllarda Gerze'den gelen birkaç ailenin buraya yerleşmesi ile olmaktadır. Bu ailelerin yerleşmesinden sonra önce 1893-1895 yıllarında Rus işgalinden kaçan Doğu Karadenizliler ile Cumhuriyetle birlikte Rize ve Trabzon'dan gelenler, ardından da Lozan Antlaşması sonrasında Balkanlar'dan (Selanik, Kavala, Drama ve Sarışaban) gelen mübadillerle büyümüş ve gelişmiştir. 1896 Yılında Muharlık, 1963 yılında ise Belediye Teşkilatı kurulan Gümenez, aynı yıl kıyı şehir anlamına gelen Yakakent ismini almış ve 1991 yılında ise ilçe hüviyeti kazanmıştır.

Yakakent ilçesi ile ilgili bugüne kadar kapsamlı bir akademik çalışma olmamakla birlikte, 19 Mayıs Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Ali UZUN Hocamızın "Gerze -Alaçam Arası Kıyı

Bölgesi'nin Jeomorfolojisi" isimli eseri, Yakakent'in özellikle doğal özellikleri ile ilgili önemli bir kaynak teşkil etmektedir. Yakakent'in doğal çekiciliklerinin yanı sıra, kendine has beşeri özelliklerinin varlığı ve çalışılmamış bakir bir alan olma özelliğinden dolayı da tarafımızdan araştırma alanı olarak seçilmiş ve Yakakent'in beşeri özelliklerinin anlatıldığı "Mavi ile Yeşilin Buluştuğu Yer YAKAKENT" kitabı kaleme alınmıştır.

E-Yazı Yayınlarından yayımlanan "Mavi ile Yeşilin Buluştuğu Yer YAKAKENT" kitabımızın konusunu Yakakent ilçesinin Beşeri ve Ekonomik Coğrafya özellikleri teşkil etmektedir.

Kitap üç bölümden meydana gelmektedir. Birinci Bölümünde Yakakent ilçesinin doğal çevre özellikleri ortaya konulmaktadır. Bu bölümde ilçenin Jeolojik özellikleri, Jeomorfolojik özellikleri, İklim özellikleri, Hidrografya özellikleri, Toprak özellikleri ve Doğal bitki örtüsü özellikleri konu edilmektedir.

Kitabın adından da anlaşılacağı gibi, mavi ile yeşilin buluştuğu yer olarak tarif ediliyor Yakakent. Samsun'da denize sıfır konumundaki tek ilçe özelliği bulunmaktadır. İlçenin kuruluş yerinin hemen gerisinde ise orman varlığı kendini göstermekte ve Yakakent ilçesi adeta mavi ile yeşilin buluştuğu yer benzetmesini somutlaştırmaktadır. Bu özelliği de özellikle turizm çeşitliliği açısından ilçeye büyük bir potansiyel sağlamaktadır.

Yakakent ilçesi ile ilgili bugüne kadar kapsamlı bir akademik çalışma olmamakla birlikte, 19 Mayıs Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Ali UZUN Hocamızın "Gerze -Alaçam Arası Kıyı Bölgesi'nin Jeomorfolojisi" isimli eseri, Yakakent'in özellikle doğal özellikleri ile ilgili önemli bir kaynak teşkil etmektedir.

Çamgözü Mesire Alanı

Doğal özelliklerin insan yaşamı üzerine büyük etkisi bulunmaktadır. Nüfus, nüfusun dağılışı, yerleşme, tarım, sanayi, turizm, ulaşım vs. özellikler, doğal özelliklere göre şekillenmektedir. Bu amaçla ortaya konulan doğal özelliklerin ilçedeki beşeri özelliklerle bağlantısı kurulmaya çalışılmıştır.

Kitabın ikinci bölümünde, Yakakent'in beşeri ve çevre özellikleri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Nüfus ve yerleşme, ikinci bölümün ana başlıklarını oluşturmaktadır. Nüfusun tarihi gelişimi, miktarı, nüfus hareketleri, nüfusun sosyal ve ekonomik özellikleri ortaya konulmuştur. İlçenin nüfusu azalma eğilimi göstermektedir. Bu azalma da göç hareketleri ile açıklanmaya çalışılmıştır. Yerleşme özellikleri ise, çeşitli başlıklar altında incelenmiştir. Yerleşmenin kısa tarihi, köy yerleşmeleri, çeşitli sınıflamalara göre köyler, köy altı yerleşmeler, meskenler, şehir yerleşmesi olarak Yakakent, şehir fonksiyonları ve şehir içi arazi kullanılışı, bu başlıklardan bazılarıdır. Bu başlıklar altında Yakakent'in kültürü ve yaşam şekilleri de ortaya çıkmaktadır. Köylerin kurulduğu yerler ve kuruluş sebepleri, insanların köylerine ve mevkileri-

Doğal özelliklerin insan yaşamı üzerine büyük etkisi bulunmaktadır. Nüfus, nüfusun dağılışı, yerleşme, tarım, sanayi, turizm, ulaşım vs. özellikler, doğal özelliklere göre şekillenmektedir. Bu amaçla ortaya konulan doğal özelliklerin ilçedeki beşeri özelliklerle bağlantısı kurulmaya çalışılmıştır.

ne verdikleri isimler ve bu isimlerin anlamları, ekonomik faaliyetleri, meskenleri, mesken şekilleri ve mesken yapımında kullandıkları malzemeler gibi özellikler ortaya çıkarılarak adeta yaşadıkları yerin fiziki özelliklerinin kültürlerini nasıl etkilediği ve oluşan kültür sonucunda ortaya çıkan yaşantılarının izleri sergilenmiştir. Şehir fonksiyonları ise, ilçenin hangi fonksiyonunun gelişime açık olduğunu göstermekte ve çeşitli öne-

rileri ortaya çıkarmaktadır.

Kitabımızın üçüncü bölümü ise Ekonomik çevre özelliklerini ortaya çıkarmaktadır. Arazi kullanılışı ve sınıflandırması, tarım, hayvancılık, ormancılık, madencilik, sanayi, ulaşım, ticaret ve turizm bu bölümdeki ana başlıkları oluşturmaktadır. İlçedeki tarım faaliyetleri genelde ilçe içerisindeki ihtiyaca yönelik yapılmaktadır. Büyükbaş ve küçükbaş hayvancılık, ilçede önemli bir geçim kaynağıdır. Fakat ilçede asıl geçim kaynağı, tarihi gelişiminde de birinci planda yer alan balıkçılıktır. İlçe nüfusunun yaklaşık üçte biri balıkçılık sektörü içerisinde yer almaktadır. İlçede bulunan birkaç fabrika da yine balıkçılık sektörü ile ilgili olan balık yağı ve balık unu fabrikalarıdır. Fakat bu fabrikalar uluslararası alanda ithalat yapmakta olan önemli fabrikalardır. İlçede orman alanlarının varlığı, ormancılık faaliyetlerini de beraberinde getirmiştir. İlçe ekonomisi, ormancılık açısından da önemli bir potansiyele sahiptir.

Yakakent ilçesi ile ayrı bir paragraf açılması gereken sektör ise turizmdir. Özellikle son yıllarda yerel yönetimin de üzerinde dur-

Yakakent'li El İşlemesi Yapan Kadınlar

duğu, çalışmalarını ve yatırımlarını bu yöne doğru yoğunlaştırdığı alan turizm olarak karşımıza çıkıyor.

Bacasız sanayi olarak adlandırılan turizm, ekonomik gelişmede önemli bir yere sahip. Turizm değerlerine sahip olan şehirler ve bu şehirlerin yöneticileri de bunu fırsat bilerek turizme yönelmekte ve şehrin ekonomik gelişimini bu alandan sağlamaya çalışmaktadır. Yakakent ilçesi de turizm çeşitliliği açısından önemli bir potansiyele sahiptir. Doğal güzellikleri ve fotosafari potansiyeli, kuş gözlemciliği sahaları, sportif olta balıkçılığı, milli park ve konaklama potansiyeli, av sahası potansiyeli, çim kayağı potansiyeli, ormanaltı florası gezi imkânı, endemik bitkilerin gözlemi, köy pazarları (orman meyvelerinden reçel, marmelat, kurutulmuş meyve satılması), gastronomi gezisi (gezi günleri ile yöresel yemek tanıtımı ve yedirilmesi), dokusu bozulmamış kırsal mirasları, yaya gezi imkânı, motorlu gezi imkânı, botanik gezisi imkânı, bakir orman gezisi,

kamp alanları ve atla geziye uygun alanları mevcuttur. Bu çeşitliliğin ve imkânların değerlendirilmesi ve yapılacak altyapı çalışmalarıyla turizme kazandırılması gerekmektedir. Yakakent denizi ile ilgili olarak ise söylenecek fazla söz ise hiç gerek yok. Transit geçen araçlar dahi yol kenarında durarak denize girmektedir. Yine her sene temmuz ayında düzenlenen geleneksel deniz oyunları ve balık festivali de görülmeye değer bir şekilde eğlenceli ve hareketli geçmektedir.

Yakakent'in kültür turizmine önerilecek bir konu var ki tarihi açıdan da anlamlı bir proje olma potansiyeline sahip. Yakakent ile Japonya'nın Kushimoto kasabası kardeş şehirdir. Kushimoto'da bir müze bulunmaktadır. 1974 yılında inşa edilen Türk Müzesi'nde 527 şehit verdiğimiz Ertuğrul Fırkateyni'nin maketi, gemideki asker ve komutanların fotoğrafları ve heykelleri bulunmaktadır. Bu bağlamda Yakakent ilçesine yapılacak bir müze, Ertuğrul Fırkateyni'nin bir maketi ile komutan ve asker-

lerin heykelleri turizm açısından oldukça farklı bir faaliyet olacaktır. İlçe turizmine katkı sağlaması amacıyla bunlar projelendirilmeli ve hayata geçirilmelidir. Müze olarak Cumhuriyet Mahallesi'nde bulunan tarihi yapının kullanılması da amaç bakımından uygun bir yer seçimi olacaktır.

Yine Yakakent'in batısında denize sıfır konumda bulunan Çamgölü mesire alanı, doğal güzelliğiyle muhteşem bir dinlenme yeri, günübirlik ziyaretçiler için piknik alanı ve denize sıfır olmasından dolayı da deniz imkânı sunan bir tatil bölgesi niteliğindedir. Ancak Yakakent'in genelinde olduğu gibi Çamgölü'nde de tesis ve konaklama yetersizliği sebebiyle turizm potansiyeli tam olarak kullanılmamaktadır. Çamgölü'nün doğal güzelliğinin bozmayacak şekilde konaklama tesisleri, altyapı hizmetleri ve çeşitli sosyal tesisler yapılmasıyla bu alan sadece Sam-sun değil, bölge turizmine hizmet verecek kapasiteye sahiptir.

Yakakent'te özellikle kadınların girişimciliğe de açıkça gözleniyor.

Kuzören Köyü Ahşap Camii

Kuzören Köyü Ahşap Camii

Yöresel el sanatları ve yemekler ile kadınların kültür ve yaz turizmine yaptıkları katkı yadsınamaz. Bu nedenle, kadınlar, girişimcilik adına desteklenmeli, tesis ve kül-

türel etkinliklerde önleri açılmalı, turizme kazandırılmalıdır. Bu sayede hem bölge turizmi adına tesisleşme ve ara eleman açığı kapatılabilir, hem de sunulacak

olan iş imkânları ile başka bölgelere olan göçün önüne geçilebilir.

Yakakent'in tarihi mekânları da mevcut. Söz edilebileceğimiz yapılardan biri Kuzören Köyü'ndeki ahşap camidir. Bu yapı, kırma çatılı, geniş saçaklı ve alaturka kiremitlidir. Camiye ön cephede bulunan tek kanatlı ahşap bir kapıdan girilir. İki katlı olan yapının batı cephesinde iki adet alt katta ve üç adet üst katta olmak üzere toplamda beş adet giyotin pencere bulunmaktadır. Revağı andıran ön kısmı alt ve üst kattan ahşap direklerle desteklenmektedir. 2009 Yılında Dinsel Kültürel Yapı statüsüne alınan cami günümüzde kullanılmamaktadır. İlçenin doğusunda yer alan Kozköy Mahallesi ise tarihi evlerin yoğunlukta olduğu bir mahalledir. Bu meskenler ile ilgili olarak da gerekli çalışmalar yapılmalı ve kullanılamaz hale gelmeden bu yapılar koruma altına alınmalı, turizme kazandırılmalıdır.

Özellikle turizm açısından değerlendirilmesi ve yatırım yapılması gereken bir yer olan Yakakent ile ilgili daha geniş bilgilere kitabımızda ulaşabilirsiniz. Umuyoruz ki bu yazımız ve kitabımız Yakakent ile ilgili bir algı oluşturur ve beklediği ilgiyi oraya götürür. Kitabımızın hazırlanmasında ve basımında her türlü desteğini bizden esirgemeyen Yakakent Belediye Başkanımız Sayın Hüseyin KIYMA Beyefendi'ye teşekkürlerimi tekrarlamak istiyorum.

Kitabımız, Yakakent Belediyesi'nden temin edilebilmektedir.

1071'den 15 Temmuz'a **DESTANLAR MÜZESİ**

Ziyaretçilerini Bekliyor

Salı-Carşamba
Perşembe-Cuma-Cumartesi

ÜCRETSİZDİR

SAAT
10:00 - 16:00

Mevlana
Eğitim-Kültür
ve Yaşam Kampüsü

"Türkiye'nin Gözbebeği"

Samsun'da Yaşayan Yabancılar: IRAK ve IRAKLILAR

Tahsin ÇAYIROĞLU

M.Ö. 2900 ilâ 2350 yılları arasında bölgeye hakim olan Sümerler, ilk kez yazıyı kullandı. M.Ö. 2350 ilâ 2150 yılları arasında hakim olan Akatlar, savaşçı bir topluluk olarak, kadını dışlayan bir anlayış geliştirdi, ancak tarihleme sistemini de kurdu.

1-BÖLGEYE GENEL BAKIŞ: MEZOPOTAMYA

Nehirler ülkesi anlamına gelen Mezopotamya ya da Bereketli Hilal bugünkü Güneydoğu Anadolu'dan Suriye ve Irak ülkesini içine alan bölgeyi ihtiva eder. İlklerin, teklerin ve eskilerin yurdu olan Mezopotamya, M.Ö. 10 bin yılında, medeniyetin iki büyük inkılabından biri olan Tarım Devrimi'ne ev sahipliği yapmıştır. Öbür taraftan ilk okur-yazar medeniyetler de burada doğmuştur. Mezopotamya'ya sırasıyla Sümer, Babil, Asur, Akad, Elam, Pers, Makedon, Roma gibi kadim uygarlıkların yanında Araplar, Moğollar ve Türkler hakim oldu.

M.Ö. 2900 ilâ 2350 yılları arasında bölgeye hakim olan Sümerler, ilk kez yazıyı kullandı. M.Ö. 2350 ilâ 2150 yılları arasında hakim olan Akatlar, savaşçı bir topluluk olarak, kadını dışlayan bir anlayış geliştirdi, ancak tarihleme sistemini de kurdu. M.Ö. 2000 ilâ 609 yılları arasında bölgeye hakim olan Asurlar savaşçı olmasın yanında sanat ve mimariyi de geliştirdi. M.Ö. 539'e kadar hakimiyet kuran Babiller ise M.Ö. 586'da Yahudileri bölgeden sürdürdü, diğer yandan bir hukuk sistemi kurdu.

M.Ö. 331'de Pers hakimiyetine son veren Makedonlar, bölgeye hakim oldu. Yüzyıllar sonra Sasaniler'i

yenen İslam Orduları M.S. 633'te Bağdat'ı ele geçirdi. Bağdat, kısa sürede bilim ve kültür merkezi haline geldi. Başkent 657'de Küfe'ye taşınması ve Sıffin Savaşı ile bölgenin İslam dünyasındaki önemi farklılaştı. Son olarak 680'de Hz. Hüseyin'in Kerbala'da şehit edilmesiyle bölge mezhep savaşlarının da merkezi oldu.

750'de Emevi Hanedanlığı'nın yıkılmasından sonra 819 yılında Bağdat başkent ilan edildi. Türklerin bölgeye, özellikle Musul ve Kerkük'e yerleşmesi bu döneme rastlar.

1055'te Selçukluların eline geçen Mezopotamya'ya yoğun bir Türk göçü yaşandı. 1258'de Moğol İstilasına uğrayan Bağdat, yıkıldı ve binlerce kültür mirası yok edildi.

1444 yılında Akkoyunlular'ın haki-miyerinde olan bölge, 1499'dan sonra Safeviler'in kontrolüne geçti. Bu süre içinde bölgede Sünnilik ve Şiilik ayrımı belirginleşti. Bu tarihten sonra Bağdat, Osmanlılar ile Safeviler arasındaki uzunmücadelenin de merkezine oturdu. İrakeyn Seferi ile 1534'te Bağdat, Osmanlıların eline geçti, ancak 1624'te elden çıkan kent, 1639'daki Bağdat Seferi ile yeniden Türkiye'ye geçti. Kasr-ı Şirin Anlaşması ile bugünkü Türkiye ile İran sınırı çizildi.

Osmanlı döneminde Mezopotamya; Diyar-ı Bekir, Halep, Şam, Trablusşam, Rakka, Musul, Bağdat ve Basra eyaletlerini içine alan bir bölgeydi. Bugünkü Irak; Musul, Bağdat ve Basra eyaletlerinden oluşmaktadır.

2-IRAK'IN ELDEN ÇIKMASI

Malûm olduğu üzere Birinci Dünya

Savaşı'nın temel sebeplerinden biri, belki de en başta geleni petroldür. Öyle ki, petrol kaynaklarını işgal etmek için Britanyalılar, 23 Kasım 1914'te Basra'yı işgal etti. Böylece Irak Cephesi de açılmış oldu. 26 Kasım 1915'te Selmanpak'ta durdurulan İngiliz Ordusu, 28 Nisan 1916'da Kut'ül Amare'de kuşatıldı ve Hamedan'a kadar da sürüldü. Ancak 1917'de talviye olarak, yeniden taarruza geçen Britanyanlar, 11 Mart 1917'de Bağdat'ı işgal ederek, Musul'a doğru ilerledi. Düşman ilerlemesine karşı 6. Ordu ve 7. Ordu birleştirilerek Halep'te Yıldırım Orduları Grubu kuruldu. 30 Ekim 1918'de Mondros Ateşkes Anlaşması imzalandı ve Yıldırım Orduları Grubu lağvedildi. Ateşkese rağmen 15 Kasım 1918'de Musul işgal edildi.

Mezopotamya ya da Bereketli Hilal olarak adlandırılan Fırat ile Nil arasındaki bölgenin kaderi 1916 yılındaki Sykes-Picot Anlaşması ile belirlendi. Bölgenin tarihsel, dinsel, kültürel ve etnik yapısı dikkate alınmadan yeni ülkelerin sınırları cetvelle çizildi. Bu anlaşmaya göre Irak, Ürdün ve Filistin Britanya'nın; Suriye ve Lübnan'da Fransa'nın oldu. 24 Temmuz 1923 tarihinde imzalanan Lozan Anlaşması ile İskenderun ve Musul hariç, Türkiye mevcut durumu kabullenmek zorunda kaldı. 1921 yılında Faysal, Irak kralı ilan edildi. Nihayet Musul, 5 Haziran 1926'da Britanya mandası olan Irak'a terkedildi. İskenderun ise, 29 Haziran 1939'da Fransız mandasından kurtularak, anavatanına kavuştu.

Osmanlı İmparatorluğu'nun haki-miyetinde olan Irak, Birinci Dünya Savaşı'nda, 1918'de İngilizlerce

Mezopotamya ya da Bereketli Hilal olarak adlandırılan Fırat ile Nil arasındaki bölgenin kaderi 1916 yılındaki Sykes-Picot Anlaşması ile belirlendi. Bölgenin tarihsel, dinsel, kültürel ve etnik yapısı dikkate alınmadan yeni ülkelerin sınırları cetvelle çizildi. Bu anlaşmaya göre Irak, Ürdün ve Filistin Britanya'nın; Suriye ve Lübnan'da Fransa'nın oldu. 24 Temmuz 1923 tarihinde imzalanan Lozan Anlaşması ile İskenderun ve Musul hariç, Türkiye mevcut durumu kabullenmek zorunda kaldı.

işgal edildi. Musul dışında, 1923'teki Lozan Anlaşması ile de bu işgal tanındı. Müterakeye rağmen Musul'un gayri meşru işgaline karşı Türkiye'nin itirazları, arkasını Milletler Cemiyeti'ne dayayan İngilliz oyunuyla 5 Haziran 1926'da boşa çıktı.

2014 verilerine göre Irak'ın 36 milyon müfusu olduğu ve etnik olarak bu nüfusun % 70'i Arap, % 19'u Kürt, % 9'u Türkmen ve % 3'ü Süryani, Keldani, Nasturi ve Asuri; dinsel olarak da % 57'si Şii, % 40'ın Sünni ve % 3'ü Hristiyan olarak hesaplanmıştır.

Türlere karşı İngilizlerle işbirliği yapan Şerif Hüseyin'in oğlu Faysal 1920'de, önce Suriye'de, sonra da Irak'ta kral ilân edildi. 1930'da İngiltere ile yapılan anlaşma sonucunda Irak, 1932'de bağımsızlığını kazandı. 1933'te Faysal'ın öümüyle ülkede karşıklıklar çıktı ve 1936'da Kürt kökenli Albay Bekir Sıtkı darbe yaparak hükümeti ele geçirdiyse de karşı darbeye öldürüldü.

İtalya'nın Habeşistan'ı işgaline tepki olarak 1937'da Türkiye, İran, Irak ve Afganistan arasında Sadabat Paktı kuruldu.

1941'de Irak'ta Alman yanlısı bir darbe yaşandıysa da, İngilizler'in müdahalesiyle bu darbe başarılı olamadı. İkinci Dünya Savaş'ında Irak, Türkiye gibi yansız bir politika izledi. 1945'te Arap Birliği Örgütü kuruldu ve artan milliyetçilik söylemleri sonucunda Irak, Suriye, Ürdün ve Lübnan'ın birleşmesi gündeme geldi. Ortadoğu'da İngiliz etkisinin zayıflaması, İsrail'in kurulması ve Mısır'ın buna karşı çıkması sonucu birlik sağlanamadı.

Türlere karşı İngilizlerle işbirliği yapan Şerif Hüseyin'in oğlu Faysal 1920'de, önce Suriye'de, sonra da Irak'ta kral ilân edildi. 1930'da İngiltere ile yapılan anlaşma sonucunda Irak, 1932'de bağımsızlığını kazandı.

1955 yılında ABD'nin desteğiyle SSCB'ye karşı Türkiye, İngiltere, İran, Irak ve Afganistan arasında Bağdat Paktı (CENTO- Yeşil Kuşak) oluşturuldu.

1958'de kanlı bir darbeye krallık devrilerek, cumhuriyet ilan edildi. General Abdulkerim Kasım cumhurbaşkanı oldu. Irak, CENTO'dan çekilerek, SSCB'ye yaklaştı. Suriye'deki darbenin ardından bölgenin SSCB kontrolüne girmesinden çekinen ABD, Lübnan'a; İngiltere'de Ürdün'e asker çıkardı. Türkiye'nin de Irak ve Suriye'ye asker çıkarması gündeme geldiyse de böyle müdahale gerçekleşmedi.

1963'te Suriye'nin etkisiyle kurulan Baas Partisi'nce darbe girişiminde bulunuldu ve ülkede milliyetçi eğilimler arttı. 1967'deki Altı Gün Savaş'ındaki İsrail'in başarı kazanması sonucu gücünü artıran Baasçılar 17 Temmuz 1968'de bir darbeye iktidarı ele geçirdi. 1976'da başbakan, 1979'da da devlet başkanı olan Saddam Hüseyin, ülkenin tek hakimi oldu.

1979'daki İran'daki rejim değişikliğinden yararlanmak isteyen Irak, İran'a savaş açtı. Büyük yıkım ve kayıplara neden olan savaş 1988'de sona erdi. Ayrıca İran'la işbirliği yapan Kürtlere karşı da harekete geçen Saddam Hüseyin, Halepçe'deki Kürt katliamından sorumlu tutuldu.

Saddam Hüseyin, ABD'nin de göz kırpmasına aldanarak, petrol kotalarını aşmak ve tartışmalı bölgelerden petrol çıkarmakla suçladığı Kuveyt'i, Osmanlı döneminde Basra Eyaleti'ne bağlı bir sancak olduğunu ileri sürerek, 2 Ağustos 1990'da işgal etti.

Su kenarındaki kale anlamına gelen Kuveyt, Arabistan Yarımadası'nın kuzey doğusunda küçük bir devlettir. Nüfusu 3 milyon olup, ülke meşrutiyetle yönetilmektedir. Dünya petrol rezervinin % 10'una sahip olan ülkede kişi başına \$ 45.300 gelir düşmektedir. Petrol, ülke gelirin % 80'ini oluşturmaktadır.

1538 ilâ 1551 yılları arasında Hint Okyanusu Seferleri ile Osmanlı hakimiyetine giren Kuveyt, İmparatorluğun Basra Eyaleti'na bağlandı.

1899'da Türkiye- İngiltere arasında yapılan anlaşmasıyla Özerk Kuveyt Emirliği kuruldu, ancak

1914'te İngilizler tarafından işgal edildi. Kuveyt, 1961 yılında İngiliz mandasından kurtularak, bağımsızlığına kavuştu. Körfez Savaşı sonrası, Irak işgalinden kurtulan Kuveyt aynı şekilde yönetilmeye devam etmektedir.

3-KÖRFEZ SAVAŞI ve TÜRKMENELİ

Saddam Hüseyin, petrol kotalarını aşmak ve tartışmalı bölgelerden petrol çıkarmakla suçladığı Kuveyt'i 2 Ağustos 1990'da işgal ederek, 19. ili ilân etti. BM'nin itirazı üzerine Kuveyt'in boşaltılmasına karşılık Irak, Basra Körfezi'nde ve Rumeyla'da lehine olacak şekilde düzenleme yapılması isteği ABD tarafından reddedildi. 17 Ocak 1991'de ABD öncülüğünde Koalasyon Güçleri tarafından Çöl Fırtınası Harekâtı ile Körfez Savaşı başlatıldı. Irak, savaşın seyrini değiştirmek için 88 adet scut füzesini İsrail'e fırlattıysa da, ABD'nin drektifiyle İsrail, savaşa dahil olmadı. 27 Şubat 1991'de Kuveyt kurtarıldı, 28 Şubat'ta BM ateşkes ilân etti.

Dünyanın beşinci büyük kara ordusuna sahip olan Irak, kısa zamanda yenildi. Müttefiklerin eğitim ve donanım, hava ve silah üstünlüğü Irak'ın yenilme nedeni sayıldı.

Bu savaşta Irak 30 bin asker ve 100 bin sivil; müttefiklerde ise 358 asker kaybetti. Ancak asıl felaket bundan sonra yaşandı. Irak; Kürt, Sünni ve Şii bölgesi olarak üçe bölündü ve 1 milyonun üzerinde insan yaşamını yitirdi. Irak'a özgürlük yerine acı ve ölüm geldi.

Ateşkesin ardından kuzeyde Kürtler ve güneyde Şiiiler ayaklandı. 1,5 milyon Kürt, Türkiye'ye ve İran'a sığındı. ABD öncülüğünde önce 36. paralelin kuzeyi, sonra 32. paralelin güneyi uçuşa

yasak bölge ilân edildi. Kürtlerin yaşadığı bölgeleri esas alan (Türkmenleri dışlayan) güvenli bölgeyi denetleme için Çekiç Güç Türkiye'de konuşlandırıldı.

Türkiye baştan beri, Irak karşıtı bir politika güttü, ancak müdahil olma konusunda tereddüt yaşadı. Bunda Irak'ın GAP'a bakışı ve PKK'ya verdiği desteğin de etkisi vardı. Cumhurbaşkanı Özal'ın Körfez Savaşı'nda aktif rol oynama arzusu, muhalefet ve ordu tarafından benimsenmedi. Kuzey Irak'taki Kürtler'i Türkiye'nin yanına çekmek, hatta federal bir yapıyla Kuzey Irak ile birleşme hedefinin olduğu belirtildi. Buna rağmen Türkiye sınıra asker yığarak, ambargoya uyararak ve İncirlik'i açarak Müttefiklere yardım etti.

Bu sayede ABD'nin desteklediği Kürt gruplar hızlıca örgütlenerek, özerk bir statü kazandı. Kürt grupları arasındaki ihtilaf ABD ve

Türkiye'nin arabulucuğuyla düzeltilerek, Talabani, Irak cumhurbaşkanı, Barzani de Kürt Yönetmi başkanı oldu.

4 Temmuz 1992'de Kuzey Irak Özerk Kürt Yönetimi oluşturuldu ve 30 Ocak 2005'te de ilânı yapıldı. Bağımsızlık yolunda yürüyen örgüt, bağımsızlık referandumu sonrasında 2014'te işgal ettiği Kerkük'ten çıkarıldı. Ancak herhalükârda Türkiye'nin Türkmeneli bölgesi ile sınır bağı kesildi.

Körfez Savaşı'ndan sonra otorite boşluğundan faydalanan PKK Kandil'i üs edindi. Türkiye, Eylül/1991'den beri kendi güvenliğini savunma (self-help ilkesi) adına Kuzey Irak'a defaten havadan ve karadan operasyon düzenledi. Ancak bölgedeki otorite boşluğundan dolayı kesin bir netice alamamaktadır.

Bu süreçte Türkiye, Türkmenlerle ilgili siyasi bir kazanım sağlamadığı gibi Merkezi Irak Devleti ile doğrudan sınır bağına koruyamadı.

Son olarak 20 Mart 2003'te Irak (II. Körfez Savaşı) Savaşı başladı. ABD öncülüğünde Irak'ı kitle imha silahlarından arındırmak ve Irak halkını özgürleştirmek adına Irak'a havadan ve karadan saldırı düzenlendi. 9 Nisan 2003'te Bağdat işgal edilerek Saddam Hüseyin devrildi ve 30 Aralık 2006'da da idam edildi. Irak'ı parçalayarak, çıkarlarını maksimize eden ABD, 15 Aralık 2011'de Bağdat'tan çekildi. Devlet başkanlığının Kürtler'e, hükümetin Şii'ler'e bırakıldığı Irak'ta dışlanan Türkmenler oldu.

Körfez Savaşları'nın Türkiye açısından sonucu, karşılanmayan 10

Körfez Savaşı'ndan sonra otorite boşluğundan faydalanan PKK Kandil'i üs edindi. Türkiye, Eylül/1991'den beri kendi güvenliğini savunma (self-help ilkesi) adına Kuzey Irak'a defaten havadan ve karadan operasyon düzenledi.

milyarlarca dolar zarar, mülteci akını, bir Kürt devletinin doğuşu, Merkezi Irak Devleti ile doğrudan sınır bağına kopması ve soykırımla karşı karşıya kalan Türkmenler ile Türkiye'nin güvenliğinin zaafa uğraması olmuştur. 25 Eylül 2017'de başta bölge ülkeleri olmak üzere dünyayı karşısına alarak bağımsızlık referandumuna giden Kuzey Irak Özerk Kürt Yönetimi'ne karşı Türkiye'nin tavrı Irak ile işbirliği yaparak, var olan küresel hegemonyacı hesapları boşa çıkaracak şekilde Türkmeneli ve Merkezi Irak'a uzanacak bir koridor açması olmalıdır.

4- SAMSUN ve IRAKLI SİĞİNCİLER

İmparatorluk varisi olarak Türkiye, dış göçe yasal bir zemin hazırlamak için 1934'te 2510 sayılı İskân Kanunu'nu çıkarmıştır. Bu kanuna göre milli kimlik üzerinden bir yaklaşımla göç ve yerleşimlerle ilgili Türk soylu ve Türk kültürüne bağlı göçmen ve sığınmacılara yerleşim olanağı tanınmıştır. 1951'de Cenova Anlaşması'yla da Türkiye, sadece Avrupalı göçmenleri mülteci sıfatıyla tanımış, diğer göçmenlereyse geçici sığınma hakkı vermiştir. Nitekim 2006 yılında iskân kanunu değiştirilmiş ve 5543 sayılı İskân Kanunu yürürlüğe girmiştir. Yeni kanun fazla bir değişiklik getirmemiştir. Ancak 2013 tarihli 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu kabul edilerek, bu kanun kapsamında Ekim, 2014'te Geçici Koruma Yönetmeliği çıkartılmış ve Suriyelilere özel "Geçici Koruma Statüsü Altındaki Kişiler" başlığıyla bir düzenleme yapılmıştır. Mart, 2013'te de Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmelik ile de Suriyelilere çalışma hakkı verilmiştir.

18 Mayıs 2015 tarihi itibarıyla de yabancıların ikamet ve diğer iş ve işlemleri Emniyet Genel Müdürlüğü'nden alınarak Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'ne devredilmiştir. Yabancılar Şube Müdürlüğü tarafından yapılan tüm işlemler bundan böyle İl Göç İdaresi Müdürlüğü'nce yapılmaya başlanmıştır.

Körfez Savaşı'nda yüzbinlerce Iraklı sığınmacıları ağırlayan Türkiye, 2011'den beri de "açık kapı politikası" ile sayıları 4 milyona dayanan Suriyeli sığınmacılara ev sahipliği yapmaktadır. IŞİD Ola-

y'ndan sonra Iraklı göçmen sayısında da ciddi anlamda artış oldu. Türkiye'deki Iraklı göçmen sayısının 300 bini geçtiği ve yine 200 bine yakın Afgan göçmenden söz edilmektedir. Şu anda Türkiye'de düzenli ve düzensiz dâhil 5 milyona yakın göçmen olduğu tahmin edilmektedir.

Türkiye'de 600 binin üzerinde düzenli göçmen olduğu ve bu nüfusun genelde Avrupa kaynaklı olduğu bilinmektedir. Örneğin Alanya'da 30 bin Alman ve 10 bin Rus yaşamaktadır. Diğer yandan 190 ayrı ülkeden 150 binin üzerinde yabancı uyruklu ve 60 bine yakın yabancı çalışan bulunmaktadır.

Bunun dışında Karadeniz, özellikle Orta ve Doğu Karadeniz bölümlerinde Arapların yoğun ilgisi dikkat çekmektedir. Emlak piyasası açısından en fazla dikkat çeken il Trabzon olmakla birlikte

onu Ordu, Giresun, Rize ve Samsun izlemektedir. Özellikle Suudi Arabistan, Kuveyt, Mısır, Katar ve Ürdün uyruklular öne çıkmaktadır.

Samsun'da yaşayan yabancıların başını Iraklıların çektiği görülmektedir. Son bilgiye göre Samsun'da 15 bine yakın yabancı uyruklu sığınmacı ve göçmen olduğu tahmin edilmektedir. 7 binin üstünde Iraklı sığınmacının yanında 3 bin Suriyeli sığınmacı, 2 bin Afganlı sığınmacı ve 1500 civarında da öğrenci yaşamaktadır. Bunun dışında 5 bin civarında da kayıtsız göçmen olduğu tahmin edilmektedir ki, bu da Samsun'da yaşayan Iraklı sayısının 10 binin üzerinde olduğunu göstermektedir.

Samsun'da yaşayan yabancılar içinde de en çok gayrimenkul alanların Iraklılar olduğu istatistiksel olarak ortadadır. Bu durum şehirde kira ve emlak piyasalarını

fiyat artışı yönünde etkilemektedir.

Öte yandan Iraklıların esnaf ve ticari faaliyetlere de girdiği izlenmektedir. Özellikle Ondokuzmayıs, Hürriyet, Çiftlik gibi mahallelerde yoğunlaşan ticarethanelerin sayısı günden güne artmaktadır. Bununla birlikte sanayi ve imalat sanayinde de çok sayıda Iraklı ve diğer yabancı uyruklular çalıştırılmaktadır.

Kayıtdışı ekonomi ve istihdam üzerinde biraz durmak gerekmektedir. Sığınmacılar açısından açılan ticarethaneler ülke ekonomisi açısından bir kayıp olarak değerlendirilirken, kayıtdışı istihdam açısından ise bir tarafta ücretlerin aşağı çekilmesi yerel işçiler açısından bir hak kaybı iken, sığınmacı işçiler açısından da bir sömürüye işaret etmektedir. Dolayısıyla ortada sosyolojik bir sarmal, bir dilemma bulun-

maktadır.

Samsun'daki hızlı etnik ve demografik değişim aynı zamanda beraberinde birçok sosyal olgu ve olaylara da neden olmaktadır. Kayıtdışı ekonomiden kayıtdışı istihdama, kültürel çatışmadan mezhepsel ayrılmaya kadar birçok sosyolojik konu iç içe yaşanmakta. Olaya dini hassasiyet ve insani açıdan yaklaşanlar olduğu gibi, salt siyasi açıdan bakanlar da vardır. Tüm bunlar irdelenebilir, sosyolojik ve çalışma hayatı bakımından araştırmalara konu da olabilir. Ancak hepsinden önemlisi üst irade olarak konunun bir plan ve program içinde ele alınması, yukarıda sayılan tüm verileri de içerecek şekilde kısa ve orta vadeli fizibilitesi de yapılarak, değerlendirilme yapılması gerekmektedir. Son 5 yıl içinde gerek ülke bazında, gerekse il bazında plansız bir şekilde artan sığınmacı konusu büyük bir sorun teşkil etmektedir. Konuyla ilgili acil olarak eylem planları yapılarak, ülkenin göç politikası oluşturulmalıdır.

Bu ülkenin 5 milyon sığınmacıyı sosyolojik, kültürel, ekonomik ve siyasi olarak ne kadar barındırabileceği belirlenmeli ve ona göre bir duruş sergilenmelidir. Bununla ilgili mutlaka bir sistem vardır, ancak dışarıdan görüldüğü kadarıyla sığınmacıların kontrolsüz bir şekilde halkın içine bırakıldığı yönünde bir algı bulunmaktadır. Bu da bu konunun "ne kadar kontrol edilebilir" sorusunu akla getirmektedir. Öte yandan sığınmacıların kalıcı mı, gidici mi olduğu yönünde de kamuoyunda bir belirsizlik hâkimdir. Dolayısıyla ülke olarak bu konuda da bir politika geliştirilmesi gerekmektedir.

Ülke geneline ya da il düzeyine baktığımızda sığınmacılarla ilgili bir takım toplumsal olayların öne çıktığı ya da çıkartıldığı görülmektedir. Vatanları uğruna savaşmak dururken, özellikle genç erkek nüfusun varlığı kamuoyunda bir huzursuzluk yaratmaktadır.

Türkiye, bir imparatorluk varisi olarak, başından beri göçlere hep alışık ve GÖÇLERLE barışık bir ülkedir. Bununla birlikte gelenlerin bir anda ve büyük bir kitle halinde gelmesi ile diğer nedenleri bir arada değerlendirdiğimizde konunun ilerleyen safha içinde büyük önem arz edeceği görülmektedir.

Kaynakça:

Atatürk, M K (2005). Nutuk, Kar Yayınları, İstanbul

Ateş, T (1997). Türk Devrim Tarihi, Der Yayınları, İstanbul

Çayıroğlu, T (2017). "Mezopotamya ve Irak", "Irak ve Kuveyt'in İşgali", "Körfez Savaşı ve Irak", "Göç ve Sığınmacılar", Hedef Halk Gazetesi, Samsun.

Karabekir, K (1992). İstiklal Harbimizin Esasları, Timaş Yayınları, İstanbul

Koprılmaz, Y (1992). Lise Tarih 1-2, MEB Yayınları.

Ortaylı, İ (2018). Osmanlı Yeniden Keşfetmek, Timaş Yayınları.

Shaw, J ve Shaw E. K (1994). Osmanlı İmparatorluğu ve Modern Türkiye, E Yayınları,

Ünal, O (1980). Türkiye Tarihine Giriş Horosan'dan Anadolu'ya, Töre Devlet Yayınları, Ankara.

Zekeriya, T (2003). Musul Meselesi, ATAM, Ankara

<https://www.dunyabulteni.net/tarihten-olaylar/dunden-bugune-irak-turkmenleri>

<https://www.otuken.com.tr/otuken/docs/i/r/irak-turkmenleri>

<https://www.otuken.com.tr/otuken/docs/i/r/irak-turkmenleri>

<https://www.kerkuk-musul.com/turkmenler.html>

www.turkmenephesi.org

<http://www.on5yirmi5.com/haber/guncel/olaylar/219683/turkiyede-kac-milyon-multeci-var.html>

<http://t24.com.tr/haber/turkiyede-43-milyon-gocmen-yasiyor-multeci-statusunde-3-kisi-var,537273>

<http://t24.com.tr/haber/turkiyede-43-milyon-gocmen-yasiyor-multeci-statusunde-3-kisi-var,537273>

<http://t24.com.tr/haber/turkiyede-43-milyon-gocmen-yasiyor-multeci-statusunde-3-kisi-var,537273>

I.Dünya Harbinde Bafra'da RUM ÇETELERİ

Önder DUMAN

“Millet başı” unvanı verilen Patrik II. Gennadios’a ve ona bağlı piskoposlar yargı ayrıcalığının yanı sıra vergi bağışıklığı da kazandılar. Dolayısıyla bu şekilde Rum Ortodoks cemaatinin en yüksek dini otoritesi olan patrikhane özerk bir statüye kavuştu.

I.Dünya Harbinde Bafra'da Rum Çeteleri

Osmanlı millet sisteminin önemli unsurlarından biri olan Rumlar II. Mehmet döneminden itibaren önemli ayrıcalıklara sahip oldular. İstanbul'un fethini müteakip Ortodoks kilisesi ve cemaati padişahın himayesine girerken, Rumlar kendi dini liderlerini seçme şansına sahip oldular. “Millet başı” unvanı verilen Patrik II. Gennadios’a ve ona bağlı piskoposlar yargı ayrıcalığının yanı sıra vergi bağışıklığı da kazandılar. Dolayısıyla bu şekilde Rum Ortodoks cemaatinin en yüksek

dini otoritesi olan patrikhane özerk bir statüye kavuştu. Dini otoritenin bu ayrıcalıklarıyla eş zamanlı olarak cemaat de pek çok ayrıcalık elde etti. Fenerli Beyler olarak nitelenen ve çoğunlukla Patrikhane çevresinde toplanmış olan ailelerden gelen Rumlar uzun süre Osmanlı diplomasisinde etkin rol aldılar. Rumlar bürokrasinin yanı sıra iktisadî alanda da uzun yıllar etkin konumda bulundular. Bilhassa deniz nakliyeciliği ve balıkçılık sahasında tek söz sahibi idiler. Bunun yanı sıra ciddi kâr getiren tütün, müskirat ve gümrük mültezimliği gibi işler

de yine Rum tüccarların elindeydi. Bu şekilde Osmanlı şemsiyesi altında rahat bir yaşama sahip Rum ahali arasında 18. yüzyılın sonlarından itibaren ulusçuluk düşünceleri belirmeye başladı. Bu noktada Rusya'nın önemli etkisinin olduğunu söylemek gerekir. Rum Ortodoks ahalinin dini duygularını ve ulusal emellerini kıskırtan Rusya bu ayrılıkçı çalışmalarını 1814'te Odesa'da kurmuş olduğu Filiki Eteryacı Cemiyeti ile kurumsallaştırdı. Söz konusu cemiyetin faaliyetleri kısa sürede sonucunu verdi. 1820'de Eflak ve Boğdan'da başlayan Rum isyanı 1821'de Mora'ya ve diğer Ege adalarına sıçradı. İsyân bir türlü bastırılmadı ve 1829'da Yunanistan bağımsızlığını kazandı. Bu gelişme sonrası hatırı sayılır Rum Ortodoks nüfus yine Osmanlı şemsiyesi altında yaşamaya devam ederken, söz konusu Rumlar bilhassa 1856 tarihli Islahat Fermanının kazanımları ile ayrıcalıklı konumlarını devam ettirdiler.

19. yüzyılın sonlarına gelindiğinde Osmanlı'nın zayıf düşmeye başlaması ile bu sefer mevcut Rum nüfus arasında milliyetçilik ve ayrılıkçılık fikirleri doruk noktaya ulaştı. Megali İdea, diğer bir ifade ile Büyük Yunanistan düşü Rum ahalinin rüyalarını süslemeye başladı. 1894'te Atina'da kurulan Etnik-i Eteryacı Cemiyetinin gayretleri ile Girit'te 1897'de bir isyan çıkarıldı. İsyân ve akabinde Osmanlı Yunan Harbi istenen sonucu vermese de Etnik-i Eteryacı ayrılıkçı çalışmalarına devam etti. Bilhassa II. Meşrutiyet döneminde ve Balkan Savaşı yıllarında Rum ayrılıkçı hareketleri daha da fazla taraftar buldu. Bu dönemde

ayrıca Samsun'dan Batum'a kadar olan sahayı Yunanılaştırmak ve Pontus Cumhuriyeti kurmaya yönelik faaliyetler de önemli ölçüde ivme kazandı. Dolayısıyla Harb-ı Umumiye gelindiğinde İstanbul'da Batı Anadolu'da ve Orta ve Doğu Karadeniz'de Megali İdea ve Pontus lehine ciddi bir birikim oluşmuş durumdaydı. Mevcut birikim savaşla beraber firar, Yunanistan'a göç ve çete teşkilatları biçimde kendini gösterdi. Mevcut bildiri işte savaş yıllarında Pontusçu Rumların adeta merkezi haline gelmiş olan Bafra'yı ana eksen almaktadır. Bildiride savaş döneminde bölgedeki Rum çeteleri ve bunların faaliyetleri betimlenmeye çalışılacaktır.

1941 yılı itibariyle Ünye, Fatsa, Çarşamba, Terme ile birlikte Canik Sancağının bir kazası konumundaki Bafra, merkez dışarıda bırakılacak olursa en yoğun nüfusa sahip kaza konumundaydı. 393.302 nüfusa sahip olan Canik Sancağı'nda merkezde 105.044 kişi yaşarken, bunu 81.517 kişi ile Bafra izlemekteydi. Sancağın nüfus kompozisyonuna bakıldığında 265.950 İslâm, 98.739 Rum, 27.058 Gregoryan Ermeni, 1.257 Protestan, 261 Katolik Ermeni yaşadığı görülmekte, diğer bir ifadeyle nüfus % 67 İslâm, % 25 Rum ve % 7 oranında Ermeniden oluşmaktaydı. Buna karşılık Bafra kazasında 48.944 İslâm, 30.838 Rum ve 1.735 Ermeni yaşamakta, dolayısıyla Bafra'da Müslüman halk % 60, Rumlar % 38 ve Ermeniler % 2 orana sahipti. 1914 nüfusu itibariyle bakıldığında Canik'te en yoğun Rum yerleşimin Bafra'da olduğu rahatlıkla ifade edilebilir.

Bu kadar yoğun bir Rum yerleş-

1941 yılı itibariyle Ünye, Fatsa, Çarşamba, Terme ile birlikte Canik Sancağının bir kazası konumundaki Bafra, merkez dışarıda bırakılacak olursa en yoğun nüfusa sahip kaza konumundaydı. 393.302 nüfusa sahip olan Canik Sancağı'nda merkezde 105.044 kişi yaşarken, bunu 81.517 kişi ile Bafra izlemekteydi.

me sahip olan Bafra'da bilhassa II. Meşrutiyet döneminden itibaren ayrılıkçılık tohumları ekilmeye başlandı. Bu hususta bir taraftan din adamlarının bir taraftan da Merzifon merkezli Pontus Cemiyetinin bölgede önemli çalışmalar yürüttüğü bilinmektedir. Tüm bu yapılan çalışmalar Samsun'dan Batum'a kadar uzanacak Pontus hedefine yönelik olup, sürekli olarak halkın silahlanması ve vakti geldiğinde harekete hazır olunması telkin edilmekteydi. Savaş yıllarına gelindiğinde Bafra'dan başlamak üzere Kızılırmak deltası-Vezirköprü-Havza ve Merzifon hattı en yoğun silahlanmanın olduğu bölgeydi. Savaşın başlaması ile birlikte söz konusu bölgede küçük silahlı gruplar halinde Rum çete birlikleri oluşmaya başladı. Ordudan silahları ile birliklerinden firar eden ve köylerine dönemeyen kişilerin oluşturduğu bu çeteler Bafra'nın dağlık kesimlerinde, Nebyan'da saklanmakta ve Türk köylerinden gaspettikleri yiyeceklerle hayatlarını idame ettirmektedirler. Bu küçük silahlı grupların bir araya gelmesi ve siyasî bir amaç etrafında birleşmesinde bölgedeki yerel ruhani liderlerin önemli etkisi oldu. Bu hususta özellikle Amasya Metropolitleri Germanos Karavenghilis'in ve Bafra'da Piskopos Zinon'un gayretleri dikkate değerdir. Nitekim Karavenghilis yaptığı çalışmaları şu şekilde anlatır: *"Başlangıçta küçük ve düzensiz olan bu grupları, Makedonya'daki mücadelemizden edindiğim uzun süreli deneyimle, düzenli ve savaşabilir gerilla birlikleri olarak örgütlemeye başladım. Bu birliklerin sayısı çoğaldı. Onların başına bu göre-*

ve layık ve savaş deneyimi olan komutanlar geçtikten sonra, bu unvanları ki onlara ben kendim veriyordum, bu gruplar gerçek askeri birliklere dönüştü. Her biri taşranın bir bölgesini himayesi ve salt yetkisi altında bulunduyordu."

Bafra ve çevresindeki Rum çete örgütlenmesi 1916 ortalarında Rus işgali altındaki Trabzon'dan gelen bir heyetin bölgedeki çete başları ile yaptıkları görüşmeler ve hatta bazı çete başlarını Trabzon'a götürmeleri sonrası daha da büyümeye başladı. Bu tarihten itibaren bölgeye bir taraftan Trabzon'dan silah ve cephane sevk edilirken, bir taraftan da ruhani liderler Rum ahaliye çetelere katılım noktasında dini ve siyasi propaganda uygulamaktaydı. Bu propaganda oldukça kısa bir sürede sonuç verirken, eli silah tutan Rum erkekler dağlara çıkarak çetelere katıldılar.

Bu dönemde çeteler sadece Bafra'da değil Samsun, Amasya ve Sivas arasındaki bölgede eşgüdüm altında teşkil edildi. Bölgedeki teşkilattan sorumlu kişi Vasil Usta olup, temel amaç Rus işgal sahasının tam karşısında yer alan Osmanlı 3. Ordusunun geri bölgesinde bir asayiş sorunu çıkarmak ve muhtemel bir Rus ileri harekâtında Osmanlı ordusunu iki ateş arasında bırakmaktır.

Ruslarla birlikte hareket etme temeline bağlı bu plan kapsamında Rum çeteleri doğal olarak Ruslar tarafından destekleniyordu. Ruslar para, silah ve cephane göndermenin yanı sıra dağlardaki çetecilerin eğitilmesine katkı sağlıyorlardı. Sahilde Rus gemileri tarafından toplanan çeteci-

ler Trabzon'a götürülmekte ve burada kendilerine Rus ve Ermeni komutanlar tarafından yaklaşık iki hafta boyunca askerî eğitim verilmekteydi. Bafra'daki çeteciler Trabzon'a Balık Gölü ve Beylik'te sahilden alınmakta, eğitim sonrası yine buralara indirilmekteydi. Bafra'daki bu mevkiilerin güvenliğinden Sava (Venizelos) çetesi sorumlu olup, Eşekçi İlya çetesi de gerektiğinde Sava'ya yardımcı olmaktadır.

Bu şekilde Ruslar tarafından her konuda desteklenen Bafra'daki Rum çeteleri Orta Karadeniz'de 3. Ordu bölgesinde önemli bir tehdit unsuru haline geldiler. Bu durum yerel makamlar tarafından İstanbul'a iletilmiş olsa gerek 1917 ortalarında Dahiliye Nezareti bölgeye bir tahkik heyeti göndererek durum tespiti yapma gereği hissetti. Nitekim bu heyetin bölgeye gelişi ve yaptığı incelemeler sonrası kaleme aldığı rapora göre Bafra'daki Rum çeteleri 40-50 mevcutlu olup, ateş gücü yüksek silahlarla donatılmıştı. Bafra'daki çeteler gerek faaliyetleri ve gerekse eş güdüm altında kısa sürede organize olma kabiliyeti açısından daha da öne çıkmaktaydılar. Çeteler kısa sürede bir araya gelebilmekte ve büyük çaplı baskınlar yapabilmekteydiler. Rapora göre 1917 yılı ortaları itibarıyla Bafra'da 13 Rum çetesi mevcut olup, bu çetelerle ilgili bazı bilgiler şu şekildeydi:

İkametgâhı	Çete Lideri	Açıklama
Domuzağıl Karyesi	Sava	Efradı 25'ten 50'ye kadardır
Kurugökçe Karyesi	Deli Andon	Japon tüfekleriyle müsellağ 80 mevcutlu
Atılğan Karyesi	Kara İlya	Efradı 25'den 50'ye kadardır
Bafalı Karyesi	Yuvan	Efradı 25'den 50'ye kadardır
Ladikli Karyesi	Tutor, Namı diğeri Dikran	
Kurugökçe Karyesi	Abanosun Yorgi	Reisin Rusya'da olduğu biliniyor
Derecik Karyesi	Sava, nam-ı diğeri Venizelos	
Bafalı Karyesi	Yanika	
Kızılgök Karyesi	Yanko	
Kurugökçe Karyesi	Deli Andonun Bacanağı Yanika	Çarpışmada öldürülmüştür
Taflan Karyesi	Küçük İstil	11 adamıyla teslim olmuştur
Ebeşli Karyesi	Vasil Usta	Rusya'da olduğu söylenmektedir
Kertme Karyesi	Bayayani oğlu Teofidis	Yaralı olarak yakalanmıştır

Bafra ve çevresinde etkin olan bu çeteler 1916 yılı ortalarına kadar katl, yaralama hırsızlık ve ev yakma biçiminde çeşitli eylemlerde bulunmuşlardır. Çetecilerin arşiv kayıtlarına geçen ilk eylemi Kasnakçimermer köyünde iki Türk'ün diri diri yakılması şeklinde gerçekleşirken, bunu Otkaya, Hırsu, Cezlik, Gelemağrı, Nirancık, Taşkelik, Karaköy, Dededağı, Ahırcuk, Müyesserli, Köleyurdu köyleri ile Alaçam nahiyesindeki küçük çaplı baskınlar ve yağmalar izledi. Rusların destekleri sonrası çetelerin bölgedeki faaliyetlerinin çapı büyüdü. Birden fazla çetenin bir araya geldiği, kalaba-

lık mevcutlu büyük köy baskınları bu dönemde çetelerin en dikkat çekici eylemi oldu. Nitekim bu noktada Eylül 1917'de yapılan Çağşur Köyü baskını zikre değerlidir. Arşiv kayıtlarına yansıyan bilgilere göre 15 Temmuz 1917'de Dimitri, Kara İlya, Piç Vasil, Yaylalı Kel Sava, Deli Andon ve Vasil çetelerinden toplam 600'e yakın çeteci 10 kadar jandarma ile ahalden silahlı 40-50 kişinin savunduğu Çağşur köyüne bir baskın düzenlemiş ve köyde dokuz saat süren bir çatışma yaşanmıştır. Son ana kadar köyü savunan jandarma ve ahali cephanenin bitmesi ve köyde çıkan yangınlar sonra-

sı çaresiz biçimde teslim olmuş, çeteciler önce jandarmaları kurşuna dizmişler, ardından ahaliyi katletmişlerdir. Osmanlı belgelerinde "Çağşur vaka-i faciası" olarak geçen bu baskın sonucunda köyün bütün evleri yanarken, 38'i kadın ve kız çocuğu olmak üzere toplam 68 kişi hayatını kaybetmiştir.

Bafra'daki Rum çete faaliyetleri bunlarla sınırlı kalmamış aşağıdaki tabloda da görüleceği üzere savaşın sonuna kadar yine baskın, katl, yağma, yakma, yaralama ve hırsızlık gibi pek çok asayiş sorunu yaratmışlardır:

Tarih	Zanlılar	Açıklama (İşlenen Suç)
5 Nisan 1916	Ormanos köyünden Filippus ve kayınbiraderi	Hırsızlık ve katl
23 Nisan 1916	Şaki Simon ve Kirako ve Boyalı Baraş	Yol kesme, gasb, yaralama
23 Mayıs 1916	Hotmeşe köyünden Yani Oğlu Vasil	Eşkiyalara yataklık
24 Mayıs 1916	Yaraltı köyü ikinci muhtarı Anesti	Katl
15 Haziran 1916	Canikliyurdu köyünden Todik oğlu Yorgi veled-i Yordan	Şekavet ve eşkiyaya yataklık
19 Haziran 1916	Tekye Hristiyani köyünden Anastas	Şekavet ve eşkiyaya yataklık
31 Haziran 1916	Samsunlu Kara Yorgi ve Lazari ve arakadaşları	Jandarma neferini yaralama, eşkiyaya yataklık
31 Ağustos 1916	Virhon oğlu Aleksi	Katl ve yaralama
16 Kasım 1916	Asmaçam papazının mahdumu Vefanyert, Havzalı Yanıka biraderi Kosta	Jandarma neferi Suhte oğlu Hüseyin'in katli, gasb
30 Kasım 1916	Çukur köyünden Avram oğlu Yorgi, Sarafim, Kirako	Yol kesme
1916	Piç Vasil çetesi	Posta muhafızı memuru jandarma süvari Hasan'ın katli
1916	Piço çetesi	Çerkes Hacı Receb, Yazıcı Arnavud Bayram ve pederinin katli
19 Mart 1917	Karapınar köyünden Kirako, Konstanti, Orak Hoca, Yedikli Yani, Totos oğlu Yani	Karaköy'de mukim Deveci Mehmed Ali'nin Katli
21 Nisan 1917	Müderisgediği köyünden Andon oğlu Kirako	Terskırık köyünden Çongar oğlu Yusuf
12 Mayıs 1917	Boyalıca köyünden Abasızoğlu Lefter ve mahdumu Tanas	Eynegazi köyünden Maraz oğlu Mustafa'nın darben katli
4 Haziran 1917	Aktekke köyünden İstil ve refikleri	Şekavet ve eşkiyaya yataklık
2 Ağustos 1917	Asar köyünden Sava oğlu Anastas, Sarafim oğlu Fota, Vasil oğlu Pauli	Şekavet ve eşkiyaya yataklık
27 Ağustos 1917	Darboğaz'dan Liyanos	Şekavet ve eşkiyaya kılavuzluk
9 Ekim 1917	Darboğaz köyünden Lazari oğlu Anesti, Aktekke köyünden Sava oğlu Lazari	Şekavet
31 Ekim 1917	Dikencik köyünden Kireki oğlu Dimit	Şekavet
31 Ekim 1917	Rum mahallesinden Lazari oğlu Andon	Yol kesme
5 Kasım 1917	Tekye Hristiyani köyünden Kirilosmi	Şekavet
19 Kasım 1917	Gökçesu köyünden Yorgi oğlu Vasil	Eşkiyaya kılavuzluk ve yataklık
25 Kasım 1917	Selemelik köyünden Anastasoğlu Sava, Aleksandr	Şekavet
3 Aralık 1917	Kolaybaşı köyünden Lefter oğlu Baraş ve Panayotoğlu Avram	Eşkiyaya kılavuzluk
1917	Deli Andon çetesi	Kasabalı Mahir Ağazade İsmail Efendi ve Kara Gehidiye (?) ile Ardahanlı İki Kürt'ü katli
1917	Deli Andon çetesi	Jandarma Hüseyin ve bir askerinin katli
1917	Nebyan Rum çeteleri	Hakkı ve Harunzade Şevket Bey'in deşirmenlerinin, evlerinin ve samanlıklarının yakılması
1917	Kobrak çetesi	Hacı Bilal'in ve Salih Bey'in samanlık ve anbarının yakılması
1917	Rum çeteleri	Karaköy'de bazı çiftliklerin yakılması
1917	Sorakya İstavri ve Bico çeteleri	Kasabalı Deli Mehmed'in iki, Hüsrevlize Şevket Efendi'nin, Hüsrevlize Salim Efendi'nin, Halim Ağa'nın çiftliklerinin yakılması.
1917	Deli Andon çetesi	Bekçioğlu Tevfik Ağa çiftliğinin tümüyle yakılması
1917	Piç Vasil	Hatib İsmail Efendi mahdumu Hamza'nın katli
1917	Kara İlya çetesi	Kasnakçımermer köyünden biri erkek otuz iki kadının katli

Tarih	Zanlılar	Açıklama (İşlenen Suç)
1917	Kara İlya çetesi	Bir jandarma neferiyle, Kasnakçımermerden iki kişinin katli
1917	Rum çeteleri	Oruç kovgası köyünün tümüyle yakılması
1 Ocak 1918	Aynderesi köyünden Balcıoğlu Yorgi ve Aktekke köyünden Bandil oğlu Sava	Katl ve şekavet
12 Şubat 1918	Karahüseyinli köyünden Karaca oğlu Mihail ve mahdumu Kiryako	Şekavet
13 Şubat 1918	Canikliyurdu köyünden Konstantin oğlu Yani	Eşküyaya kılavuzluk
25 Şubat 1918	Elmacık karyesinden Nikola	Şekavet
28 Şubat 1918	Aktekke köyünden İstefani oğlu Yani	Şekavet
Şubat 1918	Üç yüz kişilik Nebyan çeteleri	Mişelitürkmenleri köyünü basmak, ahaliden 30 kadarını katl etmek, aşar ambarını gasb etmek
4 Mart 1918	Karahüseyinli köyünden Anastas, Akköy'den Karabaşoğlu Yorgi	Şekavet, eşküyaya yataklık
19 Mart 1918	Deli Andon, Aşil, Kıvrak Lefter, Gülyar	Katl ve yaralama
19 Mart 1918	Cerlik köyünden Yani	Eşküyaya yataklık
19 Mart 1918	Asar köyünden Lefter oğlu Baraş	Şekavet
30 Mart 1918	Sıklık köyünden Sarafim oğlu Kireki, Anastas	Ev yakılması
12 Mayıs 1918	Domuzağılı köyünden Panayot oğlu Anastas	Katl, yaralama ve hayvan gasbı
4 Haziran 1918	Killik köyünden Yani oğlu Nikola	Şekavet
4 Haziran 1918	Karaköy'den Anastas oğlu Lefter	Şekavet
4 Haziran 1918	Karahüseyinli'den Papas Yani mahdumu Yanko	Şekavet
28 Mayıs 1918	Nebyan çeteleri (40 kişi)	Belalan köyünde iki erkek ve dört kadının katli
8 Haziran	Nebyan çeteleri	Galebe köyünde ahaliden bir kişinin katli, hayvan gasbı
15 Mart 1918	Deli Andon çetesi (20 süvari, 20 piyade)	Balık gölündeki dokuz Türk balıkçıyı katl, gasb
8 Haziran 1918	Otkaya köyünden Lefter oğlu Avram	Şekavet
8 Haziran 1918	Nebyan çeteleri	Arnavud Bekir'in katli, silahının gasbı
16 Haziran 1918	Nebyan çeteleri	Hacılar köyünde Hacı Sait Ağa çiftliğinde iki erkek ve bir kadının katli, hayvan gasbı
20 Haziran 1918	Nebyan çeteleri	Karsu köyünde Çizmelizade Mehmed Efendi'nin evinin basılması bir kadının katli
26 Haziran 1918	Nebyan çeteleri	Hacılar Kürtler köyünde Hacı Ömer Ağa'nın çiftlik hayvanının gasbı
29 Temmuz 1918	Aktekke köyünden Mirko oğlu Yorgi	Şekavet
12 Ağustos 1918	Asar köyünden Grigor oğlu Hambi	Şekavet
26 Ağustos 1918	Pireyurdu köyünden Sava oğlu Marko ve Anastas oğlu Anesti	Şekavet
9 Eylül 1918	Nilimekik köyünden Dimeş oğlu Anastas, Karagöl köyünden Simyon oğlu Vasil	Şekavet
23 Eylül 1918	Kösedik köyünden Anastas oğlu Yorgi ve Baraş oğlu Konstantin	Şekavet
18 Nisan 1918	Nebyan çeteleri	Ada karyesinde İslam ahalinin emvalinin yağmalanması
22 Nisan 1918	Yirmi kadar Rum eşkiyası	Ağlar köyündeki malların yağmalanması
19 Mayıs 1918	Nebyan çeteleri	Yiğitalan köyünde Ömer oğlu İbrahim'in katli, emvalinin ve hayvanının gasbı
21 Mayıs 1918	Nebyan çeteleri	Lengertü köyünün muhtarı Arif ile kardeşi Bayram'ın hanelerinin yakılması

Çarşamba'nın Unutulan Bir Değeri FERHAT AKIN

...Ferhat Akın'ın belki de en meşhur olan türküsü sözlerini kendisinin yazdığı ve bestesini de kendisinin yapmış olduğu "Gelin Oy" isimli türküdür.

Ferhat Akın ya da gerçek adıyla Ferat Angun, Tekkeköy'de doğmuş şair, bestekar, ses ve saz sanatçısıdır. Müzik camiasında "Samsunlu Ferhat Akın" olarak da tanınmaktadır. 1972 yılında Almanya'ya işçi olarak gidene kadar on sekiz adet plak ve 1988 yılında da Almanya'da bir tane kaset çıkarmıştır. Kendisine ait yüzlerce şiiri bulunan Ferhat Akın bu şiirlerinden bazılarını türkü formunda bestelemiş ve seslendirmiştir. Kitabında yer alan diğer şiirler de genelde hece ölçüsüyle yazılmış ve bestelenmeye müsaittir. 1966 - 1972 yılları arasında Türkiye'nin birçok yerinde konserler veren, turneler gerçekleştiren bir sanatçıdır Samsunlu Ferhat Akın. O dönemlerde yine Samsunlu olan diğer bir

sanatçı Yıldray Çınar'la sık sık karşılaştırılır ve yarıştıran Ferhat Akın'ın belki de en meşhur olan türküsü sözlerini kendisinin yazdığı ve bestesini de kendisinin yapmış olduğu "Gelin Oy" isimli türküdür. Bu türkünün bu denli meşhur olmasının sebebi 1986 yılında Yavuz Yalınkılıç'ın yönetmenliğinde çekilen ve başrollerinde Belkıs Akkale, Mahmut Hekimoğlu, Sümer Tilmaç, Erol Taş, Turgut Özatay, Aliye Rona gibi ünlülerin rol aldığı ve türküyle aynı adı taşıyan "Gelin Oy" isimli filmidir.

Yıllar sonra Ferhat Akın, günde me çok farklı bir şekilde tekrar gelecektir. Çıkış yaptığı yıllarda "Karadeniz'in Ricky Martin'i" diye isimlendirilen Davut Güloğlu'nun

Ferhat Akın, gerçek ismiyle Ferat Angun, 1944 yılında Tekkeköy'de babasının satın alarak kendi elleriyle tadilatını yaptığı, eve dönüştürülmüş olan eski bir okul binasında dünyaya gelmiştir. Babası Tekkeköy'de lokanta işleten bir esnaftır. Doğduğu yıllarda II. Dünya Savaşı devam ettiği için Türkiye, ekmeğin dahi karneye bağlandığı zor günler geçirmektedir. Babasının lokantası da bu zorlu süreçten nasibini alır ve Ferhat Akın'ın babası lokantayı kapatmak zorunda kalır. Ferhat Akın'ın ablalarından biri Çarşamba'nın Beyyenice köyüne gelin edilmiştir.

Almanya'da 1988 yılında çıkardığı kasetin kapağı

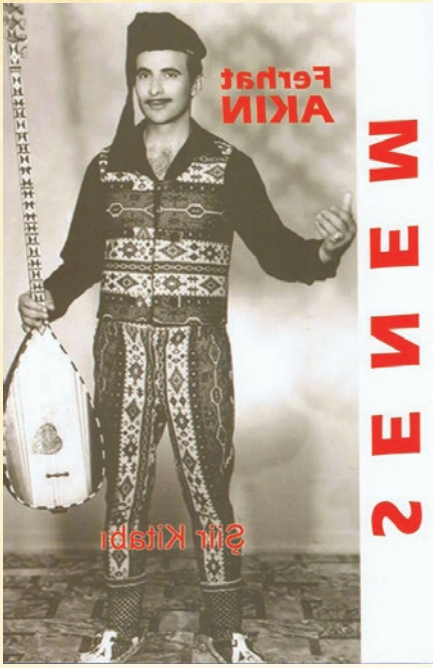
Şahin Özer'in sahibi olduğu Özer Plak şirketinden 2001 yılında çıkan "Nurcanım" isimli albümünde yer alan "Çarşamba Beyleri" ve "Başında Siyahım Var (Çarşamba Sallaması)" türkülerinin söz ve müziği Ferhat Akın'a ait olduğu halde "Çarşamba Beyleri" türküsü Rahmi Aydın'ınmış gibi albümde yer almış; "Başında Siyahım Var (Çarşamba Sallaması)" türküsü ise Davut Güloğlu'nun kendisininmiş gibi yer almıştır. Bu olay üzerine Şahin Özer ve Davut Güloğlu hakkında açılan maddî ve manevî tazminat davasında mahkeme Şahin Özer ve Davut Güloğlu'nu mahkum etmiş ve mahkeme türkülerin Ferhat Akın'a ait olduğu tekrar tescillemiştir.

Ferhat Akın, gerçek ismiyle Ferat Angun, 1944 yılında Tekkeköy'de babasının satın alarak kendi elleriyle tadilatını yaptığı, eve dönüştürülmüş olan eski bir okul binasında dünyaya gelmiştir. Babası Tekkeköy'de lokanta işleten bir esnaftır. Doğduğu

yıllarda II. Dünya Savaşı devam ettiği için Türkiye, ekmeğin dahi karneye bağlandığı zor günler geçirmektedir. Babasının lokantası da bu zorlu süreçten nasibini alır ve Ferhat Akın'ın babası lokantayı kapatmak zorunda kalır. Ferhat Akın'ın ablalarından biri Çarşamba'nın Beyyenice köyüne gelin edilmiştir. Babası dükkanı kapatmak zorunda kalınca eniştelere daveti üzerine ailecek Tekkeköy'deki varlıklarını satarak Beyyenice köyüne yerleşmiştir. Bu sırada Ferhat Akın iki buçuk yaşındadır.

Ferhat Akın'ı müzikle buluşturan ise diğer bir ablasının eşi olan eniştesi olacaktır. Ferhat Akın henüz beş yaşlarında iken Tekkeköy'de evli olan ablasının yanına giderler. Eniştesi bir bağlama dükkanı açmıştır. Ferhat Akın orada bulunan küçük bir bağlamaya heves eder ve bağlama Ferhat Akın'a verilir ve böylece saz çalmayı öğrenir.

Ferhat Akın ilkokula kaydolar.

Ferhat Akın'ın çıkardığı Senem isimli şiir kitabı

Nüfusta "Ferat" olarak yazılan ismi ilkokul kayıtlarına yanlışlıkla "Fırat" olarak geçecek ve hatta ilkokul diplomasında dahi "Fırat" diye yer alacaktır. Çarşamba'da o dönemki Yeşilirmak İlkokulu'na kaydolan Ferhat Akın, öğretmenin derslerinde yardımcı olsun diye yanına oturduğu bir kıza aşık olur. İsmi "S" harfi ile başlayan bu kıza şiirlerinde Ferhat Akın, "Senem" diye seslenmeyi uygun görmüştür. Sonraki yıllarda Çarşamba Şehit Nuri Pamir İlkokulu açılınca bu okula naklolur Ferhat Akın. Sevdığı kız da okulu bırakır. Sonrasında peşinden gidermez çocukluk aşkının... Sevdığı kızın zengin olması ve Ferhat Akın'ın ise ailesinin fakir olması sebebiyle anne-babası "Sen bu sevdadan vazgeç" derler Ferhat Akın'a. Ama Ferhat Akın yıllarca sevgiyi ve aşkı onunla anlatır şiirlerinde...

Gurbete düşer yolları... Samsun'da bir kızla evlenir ve bu evliliğinden beş tane oğlu olur. Gençliğinde güreşe hevesli olan ve çevre köylerde yapılan etkinliklerde güreş tutan ve ayrıca kendi çaldığı bağlamaları imal edebilecek kadar marangozluğa da kaabiliyetli olan Ferhat Akın 1966'da İstanbul'a gelir. Müzik yapımcı-

ları tarafından "Ferat Angun" ismi beğenilmeyince sahne ismi olarak "Ferhat Akın" ismini kullanır. Atakan Plaktan on beş, Ödemiş Plaktan üç olmak üzere on sekiz plağa arkalı önlü olmak üzere çoğunun sözlerini kendisinin yazdığı ve kendi bestelediği otuz altı türkü okur. 1972 yılında Almanya'ya işçi olarak gider. Bu yıllarda Türkiye'den uzaklaşmak durumunda kalan Ferhat Akın, Almanya'da da müzikten ayrı kalmaz. 1988 yılında Almanya'da yaşıyorken Alparslan Kasetçilikten bir yönünde yedi, diğer yönünde de yedi tane türkünün yer aldığı toplam on dört türküyü içeren bir de kaset

Başrollerinde Belkıs Akkale, Mahmut Hekimoğlu, Sümer Tilmaç, Erol Taş, Turgut Özatay, Aliye Rona gibi ünlülerin rol aldığı "Gelin Oy" Filminin Afişi

çıkarır. Almanya'da Buchen isimli küçük bir şehirde yaşayan Ferhat Akın, burada saz kursları verir ve öğrenci yetiştirir. Avrupa'da bulunduğu zaman zarfında Almanya ve Avusturya'nın değişik yerlerinden davetler alır ve oralarda türküler söyler. 2016 yılında bazıları bes-telenmiş, genelde hece ölçüsüyle yazılmış 324 şiirinin yer aldığı, konu olarak fakirlik, gurbet, adaletsizlik, din, aşk gibi konuları ele aldığı şiirlerinin bulunduğu "Senem" isimli bir şiir kitabı da yayınlayan Ferhat Akın, 2017 Ağustosunda tedavi görmekte olduğu Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi'nde 77 yaşında iken vefat etmiştir. Mezarı Çarşamba Beyyenice köyü mezarlığıdır.

Plakları ve Okuduğu Türküler

Atakan Plak

1966

Metelik, Çarşamba beyleri, Buraladan bir kız kaçtı (Karadeniz Güzeli), Maksiyeye bak Maksiyeye, Fakirlik

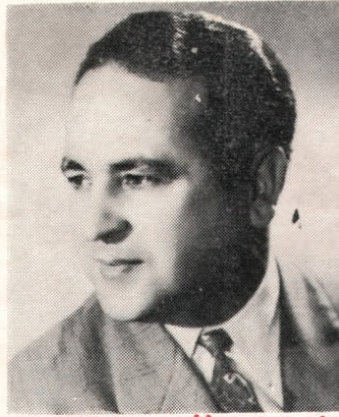
1967

Çarşamba sallaması, Gurbet ocağı, Doktor, Sevemedim Sevdiler eller, Telli Saz, Hadi kızım yandan

FERHAT AKIN

- AP : 58 Metelik
Çarşamba Dedik'eri
AP : 59 Yıldız
Çarşamba Sallaması
AP : 78 Ben Atımı Nallatırım
Alem Havası
79 Çarşamba Beyleri
Beni Yılan Gibi Soktun
80 Unuttunmu Zalim Beni
Aşık Olmayan
Sürünmez
82 Hanım Gelin
Seveni Sevene
Vermiyor Dünya
83 Buralardan Bir Kız
Kaçtı
Sevedim Sevdik
Eller
95 Annem
Bulanlara Müjde Var
96 Sazıma Vasiyetim
Maksiye Bak Maksiye
AP : 99 Çarşambayı Sel Aldı
Peşime Düştü
Gelinler Kızlar
AP : 140 Gurbet Ocağı
Gelin Oy
AP : 141 Çekti Bizi Gurbet El
Güzel İyiye Düşerme

HASAN ÖZÇİVİ

112 Hasta Düştüm Gurbet Elde
Yar Hasreti

SEHA OKUŞ

- 37 Bızdık
Germ'r Bağları
38 Yar Elinde Rakı Bardağı
Yaban Elleri
116 Emmeğlü
Benli Güzel
117 Son Bakışım Toklimenin
Köyüne
Ceviz Oynamaya Geldim
Odana
118 İlk Akşamdan Yükleдилer
Göçümü
Sen Küçüksün
Ben Güvenemem
119 Elmaların Yongası
Gezersin Ellerinden
120 Ne Feryad Edersin
Divane Bülbül
Köyü Kızı

1971

Telli Saz, Dalga Geçtim O Yarle, Peşime
Düştü Gelinler Kızlar, Gelin Oy

1972

Al Beni Yatağuna, Koydun beni sevdaya,
Sazıma Vasiyetim, Yıldız

Ödemiş Plak

1972

Ferhat Şirin İçin Dağları Deldi, Yosma
Yavrum, Seveni sevene vermiyor Dünya,
Annem

Alparslan Kaset

1988

Ben Atımı Nallatırım (Album İsmi)

A Kısmı

Ben Atımı Nallatırım, Sarı Kızda Tek
Tek Vurur Zillere, Müjde Var, Sazıma
Vasiyetim, Maksiye Bak Maksiye,
Bulancak, Fakirlik

B Kısmı

Annem, Çarşambayı Sel Aldı, Peşime
Düşüyor Gelinler Kızlar, Koydun Beni
Sevdaya, Al Beni Yatağına, Allar Giyer
Allanır, Doktor

Yayınlanmış Kitabı

Ferhat Akın - Senem (Şiir Kitabı)

İnci Ofset

2016

Yararlanılan Kaynaklar

*Ferhat Akın - Senem, İnci Ofset, 2016.

*Ümit Angun (Ferhat Akın'ın oğlu)

*Atakan Plak 1972 Kataloğu

*Davut Güloğlu'na tazminat davası
haberi için: [https://www.yenisafak.com/
arsiv/2001/kasim/13/a2.html](https://www.yenisafak.com/arsiv/2001/kasim/13/a2.html)

*Gelin Oy filmi ile ilgili bilgiler için: [https://
www.sinemalar.com/film/12001/gelin-oy](https://www.sinemalar.com/film/12001/gelin-oy)

1972 Yılı Atakan Plak Kataloğunda Ferhat Akın ve Firmadan Çıkardığı Plaklara Söylediği Türküler

1968

Çarşambayı Sel aldı, Sarmaşık Bülbülleri,
Öğle ile ikindi arası, Aşık olmayan sürün-
mez

1969

Hayat Yelkeni, Çarşamba Dedikleri, Allar

giyer Allanır, Hanım Gelin, Bulanlara
Müjde Var, Unuttun mu zalim beni

1970

Boyu Uzun Beli ince, Güzel iyiye
Düşemez, Beni yılan gibi soktun, Çekti
bizi gurbet elin suyu toprağı

Samsun Büyükşehir Belediye Başkanı Zihni Şahin:

YATIRIM ARTACAK, İŞSİZLİK AZALACAK

Samsun Büyükşehir Belediye Başkanı Zihni Şahin, "Samsun'un büyük bir sanayi ve ticaret potansiyeli var. Bunu değerlendirerek yatırımı ve üretimi artıracak, işsizliği azaltacağız" dedi.

Samsun Büyükşehir Belediye Başkanı Zihni Şahin, Samsun'un sanayi ve kalkınmasına yönelik önemli açıklamalarda bulundu. Şahin, "Samsunumuzda yatırım ve üretim artacak işsizlik azalacaktır. Samsun sanayisi ve ticaretini çok daha ileriye taşıyacağız. İnsanlarımızın iş ve aş sahibi olmaları için elimizden gelen her şeyi yapıyoruz ve yapmaya devam edeceğiz" dedi.

SAMSUN'A YENİ OSB

'Sanayi ve sanayileşme' olgusunun ülkelerin gelişmişliğini belirleyen en önemli unsur olduğuna dikkati çeken Başkan Zihni Şahin,

"Sanayi bir yandan üretim ve ticareti artırırken, diğer yandan da istihdamı olumlu etkilemekte ve işsizliği azaltmaktadır. Organize Sanayi Bölgesi(OSB) ise, müteşebbislerin birlikte üretim yaptıkları alanlar olup, gerek müteşebbise gerekse bulunduğu şehirlere katkılar sağlar. Güçlü bir ekonomi için güçlü bir sanayi gerekir, güçlü bir sanayi için sanayi bölgeleri her zaman bir avantaj olmuştur. Bu nedenle Samsunumuz için yeni bir OSB oluşturacağız. Samsun olarak sanayide bir atılım yapacağız. İhtisaslaşmış sanayi bölgeleri, endüstri bölgeleri tüm bunları değerlendireceğiz" diye konuştu.

MİLLİ SANAYİ ATILIMI

Cumhurbaşkanı ve AK Parti Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın, 'Milli Sanayi Atılımı' kapsamında 'Mega Endüstri Bölgeleri' kurulmasını gündeme getirdiğini hatırlatan Zihni Şahin, "Sayın Cumhurbaşkanımız, 100 bin kişiye istihdam sağlayacak, Türkiye'ye sanayi ve teknolojide sınıf atlatacak dev projeyi daha önce açıklamıştı. Artık vakit üretim vakti, vakit Türkiye vakti. İşte biz de bu hedef doğrultusunda başlattığımız çalışmalarımızı yoğun bir şekilde sürdürüyoruz. Yakında bunun meyvelerini alacağız" dedi.

KAVGANIN DEĞİL SANAYİNİN ŞEHİRİ

Samsun için yeni hedeflere ulaşmanın birlik ve beraberlik ile gerçekleşeceğini ifade eden Zihni Şahin, açıklamalarının son bölümünde şu mesajları verdi: "Samsun olarak sanayide yapacağımız atılım Samsun'un gelişmişlik seyrini tamamen değiştirecektir. Samsunumuzun bu potansiyelleri, birikimi, insan kaynakları, akli ve müteşebbisleri vardır. Samsun kavganın değil sanayin şehri olacaktır. Samsun gruplaşmanın değil ticaretin arttığı şehir olacaktır. Samsun koltukların peşinde koşmanın değil

işsizliği azaltmanın mücadelesinin yapıldığı şehir olacaktır. Samsun aklın, bilimin, sevginin, temiz yürekli insanları şehridir. Samsun Milli mücadelenin başlangıç şehridir. Samsun birlik ve beraberliğin şehridir. İlk günden itibaren bu anlayışla gece ve gündüz demeden çalışıyoruz. Samsun'un geleceği bu ortak akıl ile aydınlıktır. Samsunlu esnaflarımız, odalarımız, sanayicilerimiz, siyasilerimiz, yerel yöneticilerimiz, hemşerilerimiz, iş adamlarımız STK'larımız ve tüm Samsunumuz buna sahip çıkmıştır. Herkese teşekkür ediyorum."

Kavak Belediye Başkanı İbrahim Sarıcaoğlu Kavak Kocaman Bir Aile

Kavak Belediye Başkanı İbrahim Sarıcaoğlu, " Biz 20 bin nüfusumuzla birbirimize sıkı sıkıya bağlı kocaman bir aileyiz" dedi.

Geçtiğimiz gün vatandaşlarla Canbulatoğlu Çerkes Ekrem Bey Parkında bir araya gelen Belediye Başkanı Sarıcaoğlu, " Biz 20 bir nüfuslu büyük bir aileyiz. Ve bu büyük ailenin ortak düşüncesi Kavak'ın daha güzel, daha yaşanabilir bir hale gelmesidir" diye konuştu. Kavak İlçe genelinde yapılan tüm çalışmalarda halkla fikir alışverişinin çok önemli olduğunun altını çizen Başkan Sarıcaoğlu, ilçede hayata geçirdikleri tüm projelerin, ortak çalışma ve ortak görüşün ürünü olduğunu kaydetti. Canbulatoğlu Çerkes Ekrem Bey Parkında

vatandaşlar ile yaptığı sohbette ilçeyi daha büyük hizmetlerle buluşturmak için çalışmalara aralıksız devam ettiklerini anlatan Sarıcaoğlu, "Hepimizin ortak düşüncesi ilçemizin çok daha iyi noktalara ulaşması ve bunun için mücadele etmektir. İlçemize gelecek büyük yatırımların da birkaç kişinin kararı ile olması ilçeye yapılan en büyük yanlış olur. İşte bu amaçla bizlerde önce halkımızın isteklerini belirliyor ona göre proje hazırlıyor görüşlerine sunuyor halkımız olur verdikten sonra harekete geçiyoruz. Bu Kavak'ta hep böyle oldu bundan sonra da böyle devam edecek " dedi. Kavak İçin Yükseliş Zamanı Görevde bulunduğu süreçte yapılan yatırım ve alınan hizmetlerle Kavak'ın temel ihtiyaçlarının

giderildiğini bundan sonrasında da ilçeyi geleceğe taşıyacak daha büyük projeler üzerinde çalıştıklarını belirten Sarıcaoğlu, şöyle konuştu: "Yaşanılan kentlerde olmazsa olmaz zorunlu ihtiyaçlar vardır. Kısaca yol, su, alt yapı, düğün salonu, parklar gibi bu ihtiyaçlar olmadan bir ilçe elbette ki yükselişe geçemez. Biz bu zorunlu ihtiyaçlarımızı gecemizi gündüzümüze katarak yaptık. Şimdi çıtaı daha yükselterek mega projeleri hayata geçirmemiz gerekiyor. Çok büyük projelerle ilçemizi 2023 vizyonuna hazırlayıp yükselişte olan ülkemizin hızına ayak uydurmamız gerekir. Bizde bu hedef doğrultusunda daha çok çalışarak yeni dönemde geleceğin kentini halkımızla birlikte ortaya çıkartacağız"

İlkadım Belediye Başkanı Erdoğan Tok İLKADIM'DA 2023 HEDEFLERİ İÇİN ÇALIŞIYORUZ

İlkadım Belediye Başkanı Erdoğan Tok gönül ziyaretlerine ara vermeden devam ederken Çiftlik Mahallesi muhtarı ve esnafı ile buluştu.

. Hergün olduğu gibi bugünde gönül ziyaretlerine devam eden İlkadım Belediye Başkanı Erdoğan Tok Çiftlik Mahalle Muhtarı Fatma Aksoy ve mahalle esnafı ile bir araya geldi. Kendi aldığı simit ile mahalle muhtarını ziyaret eden Başkan Tok; "İlkadım'ın her sokağında kendimi mahallede ailemle bir arada hissediyorum" dedi. Muhtar ile gerçekleştirdiği buluşmanın ardından mahalle esnafı ile bir araya gelen Tok esnafa bereketli kazançlar dileklerini ilettiler.

BAŞKAN TOK, "İLÇEMİZİ VATANDAŞLARIMIZLA BİRLİKTE İNŞA EDİYORUZ."

Hizmetlerin daha başarılı olması ve ihtiyaçlara cevap verilebilmesi noktasında her va-

tandaşımızın görüşü bizim için önemlidir diyen Başkan Tok; "Yapmış olduğumuz projelerimizde vatandaşlarımızın fikirlerini ve düşüncelerini yansıtan izler görebilirsiniz. İlkadım'ı vatandaşlarımızla birlikte inşa etmekten mutluluk duyuyorum. Ayrıca her mahalle ziyaretlerimizde esnaf kardeşlerimizle de bir araya geliyor taleplerini dinliyorum. Çünkü bir toplumun en önemli unsurlarının başında gelen meslek grubu, esnafdır. Buldukları şehir ve ülke ekonomisine büyük katkı sağlarlar. Bu açıdan esnafın yeri hepimizin hayatında çok değerlidir. Biz yerel yönetimler olarak, her zaman yaşadıkları şehirle bütünleşen ve kendilerinden önce

başkalarını düşünen esnafımızın yanında olmaya çalışıyoruz. Sorunlarının çözümü konusunda da elimizden geldiğince kolaylık sağlamaya çalışıyoruz” şeklinde konuştu.

“GELECEĞİN İLKADIM’INI PLANLIYORUZ”

Mahalle sakinleri ve esnafın taleplerini dinleyen İlkadım Be-

lediye Başkanı Erdoğan Tok; “Geride kalan 4,5 yıldan fazla sürede dev yatırımları bir bir hayata geçirdik. Vatandaşımızın ihtiyaç duyduğu her alanda başarılı hizmetler gerçekleştirdik. Bu kadar kısa bir sürede 20 yılda yapılamayanı yapmanın gururunu yaşıyoruz. Ancak her zaman ileriye bakarak günümüzün ihtiyaçlarının yanı sıra ya-

rınlarımıza da fayda sağlayacak birçok projeyi planlamaya devam ediyoruz. İlkadım’ın potansiyelini ortaya çıkaracak 2023 vizyonumuz için çalışmalarımız devam ediyor. Dün olduğu gibi bugün de vatandaşlarımızla el ele, omuz omuza ve gönül gönüle geleceğin İlkadım’ını planlıyoruz” diye konuştu.

Atakum Belediye Başkanı İshak Taşçı

ATAKUM'UN DEĞERİNE DEĞER KATIYORUZ

Atakum İlçesinde sürdürdükleri kapsamlı proje hareketinin devam ettiğini söyleyen Atakum Belediye Başkanı İshak Taşçı, '4,5 yıllık görev sürecimizde, ilçemizin neredeyse her noktasında bir proje yükseldi' dedi.

Atakum İlçesinde, değişim gelişim sürecini hızlandıran projeler eşliğinde çalışmalarını sürdürdüklerini söyleyen Atakum Belediye Başkanı İshak Taşçı, 'Atakum'u, Türkiye'nin en yaşanılabilir ilçesi yapmak için dur durak demeden çalışıyoruz. 4,5 yıllık görev sürecimizde hayata geçirdiğimiz birbirinden önemli projelerle, ilçemizin değerine değer katmaya devam ediyoruz" ifadelerini kullandı.

ATAKUM'UN DEĞERİNE DEĞER KATIYORUZ

İlçenin değerine değer katacak birçok önemli projeyi Atakumlularla buluşturduklarını, inşaat çalışmaları süren projelerin ise kısa bir süre içerisinde tamamlanacağını söyleyen Başkan Taşçı, "Osmanlı Hamamları, Eğitim ve Araştırma Hastanesi Ek Hizmet Binası, Seyir Tesisleri, Atakum Kent

Ormanı, Hobi Bahçeleri, Kültür Evleri gibi birçok önemli projenin hemşerilerimizin kullanımına sunduk. Proje anlamında verimli geçen 4,5 yıl içerisinde 87 projeyi hemşerilerimize buluşturmanın mutluluğunu yaşadık. Lozan Caddesi, Yeni Mahalle Sosyal Tesisleri, Cumhuriyet Mahallesi Katlı Otopark ve Kapalı Pazar Yeri gibi kapsamlı projelerimizde de çalışmalarımızı büyük bir titizlik ve hızla sürdürüyoruz. Atakum İlçesine genel olarak bakıldığında, neredeyse her noktada kapsamlı bir proje

yükseldi. Atakumlun değerine değer katmaya devam ediyoruz" diye konuştu.

'GÜCÜMÜZ, VATANDAŞLARIMIZ'

Atakum'da sürdürdükleri çalışmaları 'Hizmette Eşitlik' ilkesiyle gerçekleştirdiklerini kaydeden Başkan Taşçı, 'Atakum Belediyesi olarak gerçekleştirdiğimiz çalışmalarla 56 mahallemizin tamamına ulaşarak, hemşerilerimizin istek ve önerilerine göre şekillendirdiğimiz projelerle yol alıyoruz. Sürekli büyüyen ve durmaksızın yeni

inşaatların başladığı Atakum İlçesinde, hizmet alanımız da geçmiş döneme göre beş katına çıktı. Bizim amacımız, her bir kilometre kareye, önemli projeleri ve kapsamlı çalışmalarını, eşit bir şekilde ulaştırmak. Bu anlamda vatandaşlarımızdan aldığımız destek ve takdir, bizim en büyük güç kaynağımız oluyor. Atakum İlçesinde 4,5 yıllık görev sürecimiz içerisinde güzel şeyler oldu, olmaya da devam edecek. Atakum Belediyesi çalışıyor, Atakum daha da güzelleşiyor' şeklinde konuştu.

Tekkeköy Belediye Başkanı Hasan Togar Tekkeköy'e Fakülte ve Öğrenci Yurdu

*Tekkeköy Belediye
Başkanı Hasan Togar
OMÜ Rektörü Prof. Dr.
Sait Bilgiç ile Samsun
Üniversitesi Rektörü
Prof. Dr. Mahmut Aydın'ı
ziyaret etti.*

İlk olarak Samsun'un ikinci üniversitesi olarak kurulan ve Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından Samsun Üniversitesi Rektörlüğü'ne yeni atanan Prof. Dr. Mahmut Aydın'ı rektörlük binasında ziyaret eden başkan Togar hayırlı olsun dileklerini iletti.

Başkan Togar'ın ziyaretinden duyduğu memnuniyeti dile getiren Samsun Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Mahmut Aydın, üniversite hakkında verdiği bilgilerin

ardından başkan Togar'a teşekkür etti. Ardından OMÜ Rektörü Prof. Dr. Sait Bilgiç'i makamında ziyaret eden Tekkeköy Belediye Başkanı Hasan Togar, Tekkeköy'e bir fakülte kurulması noktasında Bilgiç ile fikir alışverişinde bulundu.

Togar, Tekkeköy'e Fakülte Kurulması Noktasında Çalışmalara Başladı

Tekkeköy'e bir fakültenin açılması gerekliliğini her platformda vurgulayan Tekkeköy Belediye

Başkan Hasan Togar, "İlçemizin bir asırlık özlemi olan devlet hastanesinin ardından bugün yapmış olduğumuz temaslar neticesinde ilçemize fakülte kazandırma noktasında yolun yüzde elli birlik kısmını geride bırakmış bulunmaktayız. İnşallah önümüzdeki süreçte ilçemize önemli katkılar sağlayacak bir fakülte ile öğrenci yurdunu da kazandırmış olacağız" dedi.

Tekkeköy Bölgenin Kalbi Konumunda

Tekkeköy'ün bölgenin en hızlı yapılaşan ve gelişen ilçesi olduğuna vurgu yapan Başkan Togar, "İlçemiz yapmış olduğumuz vizyon projelerimiz ve çalışmalarımız ile herkesin ilgiyle izlediği bir konuma geldi. Özellikle dev devlet yatırımlarının ardından Samsun Lojistik Merkezin ilçemizde vücut

bulmasıyla Tekkeköy Türkiye'nin lojistik merkezi haline geldi. Bu hızlı gelişim ve büyüme hamleleri karşısında bizlerde gerekli çalışmalarımızı ve temaslarımızı sürdürdük. Bakanlarımız ve Milletvekillerimizin desteklerinin yanında resmi kurum ve kuruluşlarımız ile görüşmelerimizin ardından üretmiş olduğumuz arsa üzerinde İlçemizin yüz yıllık hayalini gerçekleştirdik. Yıllardır kanayan yaramız olan ve ilçemizin bir asırlık özlemi olan devlet hastanesini ilçemize kazandırdık. 250 Yataklı Tekkeköy Devlet Hastanemizin yerini teslim etti ve yakında temeli atılacak. Böylelikle en büyük hayallerimizden ilkini gerçekleştirmiş olduk" dedi.

Togar, 'İkinci Hayalimizde Gerçekleşecek'

İkinci beş yılın en büyük hayali

olan fakülte ve öğrenci yurdunu ilçede hayata geçirmek için gerekli temasların sürdüğüne dikkat çeken Togar, "Bugün önümüzdeki süreçte ilçemize bir fakülte ve öğrenci yurdu kazandırma noktasında OMÜ Rektörü Prof. Dr. Sait Bilgiç ve Samsun Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Mahmut Aydın'ı ziyaret ettik. İlçemize bir fakülte açılması noktasındaki gereklilikleri paylaştık. Önümüzdeki beş yıllık süreçte en büyük hayalimiz olan fakülte ve öğrenci yurdunu hayata geçirme noktasında rektörlerimiz ile sürecin % 51'lik kısmını aşmış olmanın mutluluğunu yaşıyoruz. İnşallah önümüzdeki beş yıllık süreç içerisinde ilçemize önemli kazanımlar sağlayacak bir fakülte ile öğrenci yurdunu da kazandırmış olacağız" ifadelerini kullandı.

V
ATAN
Dış Ticaret A.Ş

İhracatta Güvenin Adresi

Adres: Çobançeşme Mah. Eren Sok. 2/4 Bahçelievler / İSTANBUL

Tel: +90 (212) 652 11 70 Fax: +90 (212) 652 11 80

Web: www.vatandisticaret.com E-mail: vtn.istanbul@gmail.com

KANSER TEDAVİLERİNDE FARKIMIZ TECRÜBEMİZ!

Hastanemizde kanser ameliyatları
SGK kirterleri kapsamında yapılmaktadır.

GÜÇLÜ
HEKİM
KADROSU

TECRÜBE

SGK
SOSYAL GÜVENLİK KURUMU

İLERİ
TEKNOLOJİ

MEMNUNİYET
ODAKLI
HİZMET

VM
MEDICALPARK
SAMSUN

444 44 84

medicalpark.com.tr